

Μέρος 2 — Η επίπτωση των πολιτικών των Κρατών Μελών στη συνοχή

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	84
Οι επιπτώσεις των εθνικών πολιτικών ως προς τις δημόσιες δαπάνες	84
Η περιφερειακή επίπτωση των κυβερνητικών δαπανών	87
Φορολογική πολιτική και περιφερειακό ΑΕΠ	91
Πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης στα Κράτη Μέλη	96
Στατιστικό Παράρτημα Μέρους 2	101

Εισαγωγή

Αντικείμενο αυτού του Μέρους είναι, πρώτον, η διερεύνηση της περιφερειακής επίπτωσης των εθνικών πολιτικών που συνεπάγονται δημόσιες δαπάνες και του τρόπου με τον οποίο αυτές χρηματοδοτούνται στα διάφορα μέρη της Ένωσης. Δεύτερον, η μελέτη των μηχανισμών που υφίστανται σε διάφορες χώρες, τόσο για την αναδιανομή του εισοδήματος μεταξύ περιφερειών όσο και για τη μείωση των ανισοτήτων στην περιφερειακή οικονομική επίδοση. Ένας τρίτος προβληματισμός αφορά στην επισκόπηση της σχετικής κλίμακας των ξένων άμεσων επενδύσεων (ΞΑΕ) σε όλη την ΕΕ και στις υπό ένταξη χώρες, δεδομένων των δυνάμει σημαντικών αποτελεσμάτων των ΞΑΕ στην ενίσχυση των τοπικών οικονομιών, και την εξακρίβωση του βαθμού στον οποίο εθνικές και περιφερειακές κυβερνήσεις θα είναι ενδεχομένως ικανές να επηρεάσουν τη χωροθέτηση αυτών των επενδύσεων.

Οι επιπτώσεις των εθνικών πολιτικών ως προς τις δημόσιες δαπάνες

Σχεδόν όλες οι λειτουργίες που επιτελούνται από τις κυβερνήσεις και συνεπάγονται δημόσιες δαπάνες έχουν επιπτώσεις στην περιφερειακή ισορροπία, υπό την έννοια ότι οι εν λόγω δαπάνες πραγματοποιούνται στην μία ή στην άλλη περιφέρεια, χωρίς αυτό να αποτελεί κατ' ανάγκην σκόπιμη απόφαση πολιτικής που επιδιώκει την επικέντρωση των δαπανών σε ένα συγκεκριμένο μέρος. Εξίσου πολύ, πρέπει να τονισθεί, έχουν οι λειτουργίες αυτές επιπτώσεις σε τοπικές περιοχές εντός των περιφερειών, καθώς οι ίδιοι αυτόνομοι μηχανισμοί λειτουργούν στο επίπεδο αυτό, όπως και στο σύνολο της κάθε χώρας.

Τα ποσά που δαπανώνται για αυτές τις πολιτικές είναι πολλαπλάσιο των δαπανών που χρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, με αποτέλεσμα οι δυνάμει επιπτώσεις τόσο στην οικονομική όσο και στην κοινωνική συνοχή εντός των Κρατών Μελών να είναι σημαντικά μεγαλύτερες. Όπως καταδεικνύεται πιο κάτω, οι εθνικές πολιτικές για τις δημόσιες δαπάνες και ο τρόπος με τον οποίο οι δαπάνες χρηματοδοτούνται έχουν ένα μείζον αποτέλεσμα στην ενίσχυση των εισοδηματικών επιπέδων στις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες. Όμως, αυτές οι πολιτικές, στην πλειονότητά τους, δεν απευθύνονται άμεσα στις περιφέρειες, ακόμα κι αν έχουν επιπτώσεις για την περιφερειακή ισορροπία. Τείνουν να εστιάζουν εξίσου πολύ σε άμεσα κοινωνικά προβλήματα

και στη ενίσχυση του εισοδήματος, παρά στην ενδυνάμωση της υποκείμενης ανταγωνιστικότητας.

Συνεπώς, υπάρχει συμπληρωματικότητα, και όχι σύγκρουση, μεταξύ αυτών των πολιτικών και της πολιτικής για τη συνοχή της ΕΕ, η οποία επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση πιο θεμελιωδών διαρθρωτικών αδυναμιών. Μάλιστα, παρά το σχετικά μικρό μέγεθός τους, τα Διαρθρωτικά Ταμεία έχουν να διαδραματίσουν ένα κρίσιμο ρόλο στην καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων και στην ενίσχυση της συνοχής.

Δημόσιες δαπάνες και συνοχή

Ακόμα και πολιτικές που δεν συνεπάγονται άμεσα δαπάνες τείνουν να έχουν έμμεσες επιπτώσεις στις δαπάνες και μέσω αυτών στη συνοχή. Εντός της ΟΝΕ, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι υπεύθυνη για την νομισματική πολιτική ενώ οι εθνικές κυβερνήσεις είναι υπεύθυνες για την δημοσιονομική πολιτική. Ένας στόχος της δημοσιονομικής πολιτικής είναι να βοηθήσει στη διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας, να στηρίξει τη νομισματική πολιτική ώστε αυτή να μπορεί να στηρίξει την ανάπτυξη. Η φιλοσοφία του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ), που εφαρμόστηκε κατά την περίοδο της νομισματικής ένωσης, είναι να αφεθούν οι αυτόματοι σταθεροποιητές να λειτουργήσουν ελεύθερα κατά τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου, διατηρώντας ταυτόχρονα την δημοσιονομική πειθαρχία σε άλλους τομείς ως μόνιμο χαρακτηριστικό της ΟΝΕ.

Ως προς το σκέλος του προϋπολογισμού που αφορά στις δαπάνες, σε αντίθεση με αυτό που αφορά στις εισπράξεις, το μόνο κονδύλι που αναμένεται να αντιδράσει αυτόματα σε κυκλικές διακυμάνσεις είναι οι δαπάνες που σχετίζονται με την ανεργία. Κατά τις αμέσως επόμενες δεκαετίες, η σταδιακή γήρανση του πληθυσμού θα δημιουργήσει σημαντική πίεση στις δημόσιες δαπάνες. Η χρηματοδοτική πειθαρχία, μέσω της συγκράτησης της αύξησης των δαπανών γενικά, αποτελεί έναν τρόπο για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας στα μελλοντικά χρόνια.

Η γενική μακροοικονομική επίδοση δεν αποτελεί άμεσα αντικείμενο αυτού του Μέρους, αν και διατρέχει τις πρόσφατες τάσεις των συνολικών δημόσιων δαπανών και εσόδων στα Κράτη Μέλη, καθώς και τις μεταβολές στη σύνθεση των δημόσιων δαπανών. Εκλείπει η γνώση των επιπτώσεων της δημοσιονομικής ενοποίησης στις διάφορες περιφέρειες ή σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες. Ενώ η δημοσιονομική ενοποίηση οδήγησε σε μειώσεις των τοκοχρεολυσίων καθώς περιορίστηκε ο δανεισμός, γεγονός που έχει δυνάμει

απελευθερώσει χρηματοοικονομικούς πόρους έτσι ώστε να μπορούν δαπανηθούν για άλλα, πιο κοινωνικά και οικονομικά χρήσιμα, προγράμματα, έχει ταυτόχρονα συμπίεσει προς τα κάτω το συνολικό επίπεδο δαπάνης.

Επιπλέον, αν και οι δαπάνες έχουν γενικά μειωθεί σε σχέση με το ΑΕΠ ως αποτέλεσμα αυτής της πίεσης, ο εντεινόμενος περιορισμός μπορεί ευλόγως να υποστηριχθεί ότι συνεπάγεται ένα αυξανόμενο κίνητρο να βελτιωθεί η ποιότητα των δαπανούμενων προγραμμάτων, αν και παραμένει ανοιχτό το ερώτημα κατά πόσο αυτό οδήγησε σε πιο αποδοτικές για την περιφερειακή συνοχή πολιτικές. Επιπρόσθετα, η δημοσιονομική προσαρμογή ίσως να κατέστειλε την οικονομική δραστηριότητα βραχυπρόθεσμα, πιθανώς εις βάρος των ασθενέστερων περιφερειών. Ωστόσο, ακόμα και βραχυπρόθεσμα η δημοσιονομική ενοποίηση ενδεχομένως θα ήταν ενισχυτική της ανάπτυξης αν εφαρμοζόταν καταλλήλως και αν συνοδευόταν από διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Μακροπρόθεσμα, ένα σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον, το οποίο θα δημιουργηθεί από την ΟΝΕ και τις συναφείς πολιτικές, ενδεχομένως θα είναι ευνοϊκό για την ανάπτυξη. Όλες οι περιφέρειες έχουν να αποκομίσουν οφέλη απ' αυτό, παρά το γεγονός ότι μέχρι στιγμής δεν έχει, στη διάρκεια της τρέχουσας επιβράδυνσης, μεταφραστεί σε υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης.

Οι συνολικές κυβερνητικές δαπάνες έχουν μειωθεί σημαντικά σε όλη την ΕΕ κατά τα πρόσφατα χρόνια. Μεταξύ του 1995 και 2002, μειώθηκαν κατά μέσο όρο από μόλις άνω του 51% του ΑΕΠ των Κρατών Μελών σε μόλις άνω του 47%, με μόνο στην Πορτογαλία να σημειώνεται κάποια αύξηση (κι αυτή κατά μία μόνο ποσοστιαία μονάδα) (Σχήμα 2.1 και

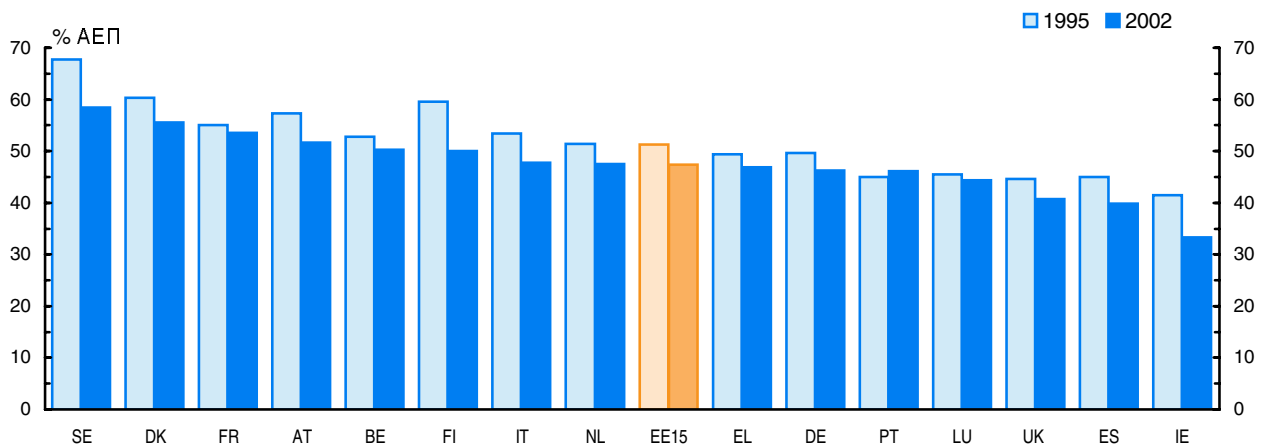
Πίνακας Α2.1). Η μείωση αυτή κατά πολύ υπερέβη τη μείωση των τοκοχρεολυσίων σε όλη την ΕΕ (κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες). Στην Ιταλία, όπου οι πληρωμές αυτές έφθαναν στο 12% του ΑΕΠ το 1995 και όπου η μείωση ήταν ιδιαίτερα αισθητή (σχεδόν 6 ποσοστιαίες μονάδες), ολόκληρη η μείωση αντικατοπτρίστηκε σε χαμηλότερες δαπάνες.

Ενώ οι κυβερνητικές δαπάνες μειώθηκαν αισθητά σε όλη την ΕΕ, τα κυβερνητικά έσοδα από φόρους και άλλες πηγές μειώθηκαν μόνο ελάχιστα σε σχέση με το ΑΕΠ, υποδηλώνοντας την ευρεία διατήρηση των φορολογικών συντελεστών. Με εξαίρεση την Ιρλανδία, όπου η αύξηση του ΑΕΠ ήταν ιδιαίτερα υψηλή, σε κανένα Κράτος Μέλος δεν μειώθηκαν τα έσοδα περισσότερο από 2% του ΑΕΠ και σε 6 χώρες αυξήθηκαν. Κατά συνέπεια, τα ελλείμματα του προϋπολογισμού μειώθηκαν σε όλη την Ένωση και σε αρκετές περιπτώσεις μετατράπηκαν σε πλεονάσματα.

Αλλαγές στη σύνθεση των κυβερνητικών δαπανών

Εκτός από τη μείωση των τοκοχρεολυσίων, οι κυβερνητικές δαπάνες για μεταβιβάσεις, είτε σε άτομα είτε σε επιχειρήσεις, έχουν επίσης μειωθεί τα τελευταία χρόνια σε σχέση με το ΑΕΠ. Μεταξύ του 1995 και 2002, οι δαπάνες για κοινωνικές παροχές (μόλις πάνω από 16% του ΑΕΠ στην ΕΕ ως σύνολο) μειώθηκαν, κατά μέσο όρο, κατά σχεδόν 1% του ΑΕΠ, παρά τη γήρανση του πληθυσμού και τον αυξανόμενο αριθμό των συνταξιούχων. Αυτή η μείωση εν μέρει οφειλόταν σε μια μείωση της ανεργίας, αλλά αντανάκλα επίσης μια γενική τάση περιορισμού, όπου είναι δυνατόν, των αυξήσεων στις κοινωνικές παροχές. Ωστόσο, η μείωση των

2.1 Δημόσιες δαπάνες στα Κράτη Μέλη, 1995 και 2002

Πηγή: Eurostat, Λογαριασμοί του τομέα της κυβέρνησης

κοινωνικών παροχών δεν ήταν κατ' ουδένα τρόπο γενική σε όλη την ΕΕ, καθώς στην Γερμανία, στην Ελλάδα και στην Πορτογαλία σημειώθηκαν σημαντικές αυξήσεις και στην Ιταλία μια μικρότερη αύξηση.

Ενώ το μερίδιο των δαπανών για κοινωνικές παροχές που προορίζεται για συντάξεις στην ΕΕ έχει τα τελευταία χρόνια την τάση να μεγαλώνει, καθώς έχει αυξηθεί ο αριθμός των συνταξιούχων, το μερίδιο που προορίζεται για τους άνεργους έχει γενικά μειωθεί, εξαιτίας μιας σημαντικής μείωσης του αριθμού τους. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (για το 2000), οι συντάξεις (που εδώ ορίζονται έτσι ώστε να περιλαμβάνουν τα οφέλη των κληρονόμων) αντιπροσωπεύουν μόλις πάνω από 46% των συνολικών κοινωνικών μεταβιβάσεων στην ΕΕ και σημαντικά κάτω από 40% μόνο στις τρεις Σκανδιναβικές χώρες, όπου η κοινωνική προστασία είναι πιο εκτεταμένη απ' ό,τι αλλού, και στην Ιρλανδία, όπου ο αριθμός των ατόμων άνω της ηλικίας συνταξιοδότησης είναι σχετικά μικρός (Πίνακας Α2.2). Μόνο στην Ιταλία, ωστόσο, είναι το μερίδιο πάνω από το μισό (63%). Αντίθετα, τα επιδόματα ανεργίας αντιπροσωπεύουν μόνο μόλις πάνω από 6% των συνολικών κοινωνικών μεταβιβάσεων στην ΕΕ και κάτω από 10% σε όλα τα Κράτη Μέλη, πλην του Βελγίου, της Ισπανίας, της Φινλανδίας και της Δανίας, στις πρώτες τρεις αντανακλώντας τον σχετικά μεγάλο αριθμό ανέργων, στην τελευταία τα υψηλά επίπεδα δαπάνης ανά άτομο.

Οι λοιπές μεταβιβάσεις εκτός από κοινωνικές παροχές, συμπεριλαμβανομένων των επιδοτήσεων και της ενίσχυσης των επιχειρήσεων, μειώθηκαν περισσότερο, κατά 2½% του ΑΕΠ συνολικά, με τη μείωση να είναι ιδιαίτερα μεγάλη στην Γερμανία (κατά σχεδόν 7% του ΑΕΠ) και στις Κάτω Χώρες (κατά περισσότερο από 4% του ΑΕΠ). Στις περισσότερες άλλες χώρες, από την άλλη πλευρά, σημειώθηκε είτε μια πολύ μέτρια μείωση ή σχεδόν καμία μεταβολή, ενώ στην Αυστρία και στην Πορτογαλία οι δαπάνες γι' αυτό το κονδύλι αυξήθηκαν.

Σε αντιδιαστολή, οι τρέχουσες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες παρέμειναν οι ίδιες, κατά μέσο όρο, σε σχέση με το ΑΕΠ (μόλις κάτω από 21% του ΑΕΠ). Εντός αυτών, το μερίδιο των δαπανών για ημερομίσθια και μισθούς των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα μειώθηκε, εν μέρει αντανακλώντας την ανάθεση σε τρίτους — ή ιδιωτικοποίηση — ορισμένων υπηρεσιών. Αν και η μείωση σε σχέση με το ΑΕΠ του κονδυλίου για μισθούς του δημόσιου τομέα δεν σημειώθηκε σε όλα τα Κράτη Μέλη, υπήρξε σημαντική μείωση (πάνω από 1% του ΑΕΠ) στην Γερμανία, στην Ισπανία, στην Ιρλανδία, στην Αυστρία και στην Φινλανδία. Στην

Πορτογαλία, από την άλλη μεριά, το κονδύλι για μισθούς του δημόσιου τομέα αυξήθηκε σημαντικά σε σχέση με το ΑΕΠ.

Σε σύγκριση με την κλίμακα των δαπανών για την απασχόληση στον δημόσιο τομέα και άλλες τρέχουσες αγορές, το ποσό των δημοσίων δαπανών για επενδύσεις, για την κατασκευή διαφόρων κατηγοριών υποδομής, είναι σχετικά μικρό σε όλη την ΕΕ. Το 2002 ήταν κατά μέσο όρο μόνο μόλις πάνω από 2% του ΑΕΠ στην ΕΕ και πάνω από 4% του ΑΕΠ μόνο στην Ιρλανδία και στο Λουξεμβούργο. Επιπλέον, το ποσό που δαπανήθηκε έχει μειωθεί σε σχέση με το ΑΕΠ κατά τα τελευταία χρόνια. Μεταξύ του 1995 και 2002, αυξήθηκε περισσότερο από οριακά μόνο στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία και στις Κάτω Χώρες. Εντούτοις, το μερίδιο των συνολικών δαπανών που προορίζονταν για πάγιες επενδύσεις παρέμεινε κατουσίαν αμετάβλητο κατά την περίοδο αυτή. Αυτό πιθανόν να υποδηλώνει ότι στα περισσότερα Κράτη Μέλη η υποδομή του δημόσιου τομέα δεν έχει επεκταθεί πολύ τα τελευταία χρόνια και ότι τα αποθέματα δημοσίου κεφαλαίου ενδεχομένως να μην έχουν, ως απαιτείται, αυξηθεί. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, σε πολλά Κράτη Μέλη ένα αυξανόμενο μερίδιο των επενδύσεων σε δημόσια υποδομή έχει πραγματοποιηθεί μέσω κάποιας μορφής συνεργασίας μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Η υποκατάσταση των δημοσίων με ιδιωτικές επενδύσεις που αυτό ενδεχομένως συνεπάγεται δεν είναι κατ' ανάγκη ορατό από τα στοιχεία των λογαριασμών του δημοσίου τομέα.

Η κατανομή των δημοσίων δαπανών μεταξύ αυτών των γενικών κατηγοριών αντανακλά τις λειτουργίες που επιτελούν οι κυβερνήσεις, τις υπηρεσίες που παρέχουν και το είδος του συστήματος διανομής υπηρεσιών που λειτουργεί, το οποίο διαφέρει μεταξύ χωρών σύμφωνα με τις εθνικές ρυθμίσεις. Έτσι, ένα μεγάλο μέρος των δαπανών για αγαθά και υπηρεσίες προορίζεται για την παροχή παιδείας, υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών. Ο τρόπος με τον οποίο είναι οργανωμένη η παροχή αυτών των υπηρεσιών — είτε μέσω της άμεσης απασχόλησης προσωπικού ή μέσω της αγοράς των υπηρεσιών που παρέχουν — αντανακλάται, επομένως, στο μέγεθος του κονδυλίου για ημερομίσθια και μισθούς του δημοσίου σε σχέση με τις λοιπές τρέχουσες δημόσιες αγορές αγαθών και υπηρεσιών.

Κυβερνητικές δαπάνες και κοινωνική συνοχή

Ένα μεγάλο μέρος των δημοσίων δαπανών στα Κράτη Μέλη της ΕΕ, ιδιαίτερα αυτές για κοινωνική προστασία και κοινωνικές υπηρεσίες, συνδέεται με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο και, είτε σκόπιμα είτε όχι, συμβάλλει κατά

μείζονα τρόπο στη περιορισμό των ανισοτήτων στα επίπεδα πραγματικού εισοδήματος και στις ευκαιρίες ζωής. Το 2001 (τα στοιχεία για το 2002 δεν είναι ακόμα διαθέσιμα), κάπου 40% των συνολικών κυβερνητικών δαπανών σε όλη την ΕΕ ήταν για κοινωνική προστασία, ενώ ένα 24% δόθηκε για την παιδεία και την υγειονομική περίθαλψη. Όλες αυτές οι δαπάνες έχουν επίσης επιπτώσεις, όπως καταδεικνύεται πιο κάτω, σε ό,τι αφορά την αποτελεσματική κατανομή των δημόσιων δαπανών μεταξύ των περιφερειών, καθώς το ποσό που δαπανάται για την οποιαδήποτε περιφέρεια τείνει σε μεγάλο βαθμό να καθορίζεται από τον αριθμό των ανθρώπων που ζουν εκεί, από την ηλικιακή τους δομή και από την ανάγκη τους για κοινωνική στήριξη.

Κατά τα τελευταία χρόνια, παράλληλα με τη μείωση στις συνολικές δημόσιες δαπάνες, οι δαπάνες για τις περισσότερες κυβερνητικές λειτουργίες και υπηρεσίες έχουν επίσης μειωθεί, συμπεριλαμβανομένων αυτών για κοινωνικά προγράμματα. Μεταξύ του 1995 και 2001, οι δαπάνες για κοινωνική προστασία στην ΕΕ (εδώ συμπεριλαμβάνονται οι διοικητικές δαπάνες καθώς και οι κοινωνικές παροχές) μειώθηκαν κατά περίπου 1% του ΑΕΠ, κατά μέσο όρο, ενώ οι δαπάνες για την υγεία και εκπαίδευση παρέμειναν σε γενικές γραμμές αμετάβλητες (Πίνακας Α2.3). Ωστόσο, αυτό και πάλι υποδηλώνει ότι το μερίδιο των δαπανών για τα τρία αυτά κονδύλια αυξήθηκε κατά τα 6 αυτά έτη από το 59% του συνόλου στο 64%, με το μερίδιο για την κοινωνική προστασία από μόνο του να αυξάνεται από το 38% στο 40%.

Παρά την ευρύτατη μείωση σε σχέση με το ΑΕΠ των δαπανών για κοινωνική προστασία μεταξύ του 1995 και 2001, το μερίδιό τους στις συνολικές δαπάνες αυξήθηκε σε όλα τα Κράτη Μέλη, πλην των Κάτω Χωρών, της Φινλανδίας και της Σουηδίας, και στις δύο τελευταίες το επίπεδο των δαπανών ήταν πολύ πάνω από τον μέσο όρο του 1995.

Οι δαπάνες για υγειονομική περίθαλψη αυξήθηκαν σε σχέση με το ΑΕΠ στα περισσότερα Κράτη Μέλη κατά την περίοδο αυτή, με μόνο στο Λουξεμβούργο, στην Αυστρία και στην Φινλανδία να σημειώνεται μια μείωση. Εντούτοις, το μερίδιο των δαπανών για υγειονομική περίθαλψη αυξήθηκε σε όλες αυτές τις χώρες, πλην της Αυστρίας.

Υπήρξε μια ευρύτερη μείωση στις δαπάνες για την παιδεία σε σχέση με το ΑΕΠ κατά τα 6 αυτά έτη, εν μέρει αντανακλώντας τη μείωση στον αριθμό των παιδιών σχολικής ηλικίας, αν και οι δαπάνες αυξήθηκαν στην Δανία, στην Σουηδία, στην Ιταλία, στην Πορτογαλία και στο ΗΒ. Και πάλι ωστόσο, το μερίδιο των δαπανών για την παιδεία κατά την

περίοδο αυτή αυξήθηκε σχεδόν σε όλα τα Κράτη Μέλη, με μόνες εξαιρέσεις την Ιρλανδία και την Φινλανδία, όπου μειώθηκε ελάχιστα.

Η άλλη όψη της αύξησης του μεριδίου των κρατικών δαπανών που απορροφήθηκαν από την παιδεία, την υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες είναι η μείωση του μεριδίου για γενικές κυβερνητικές υπηρεσίες (δηλαδή διοίκηση) και λοιπές δαπάνες, συμπεριλαμβανομένων των τοκοχρεολυσίων, των επιδοτήσεων και των μεταβιβάσεων εκτός των κοινωνικών παροχών, που περιλαμβάνει τις δαπάνες για βιομηχανική και περιφερειακή ενίσχυση, η μείωση της οποίας επισημάνθηκε πιο πάνω.

Η περιφερειακή επίπτωση των κυβερνητικών δαπανών

Το μεγαλύτερο μέρος των κυβερνητικών δαπανών που πραγματοποιούνται στο περιφερειακό ή στο τοπικό επίπεδο αποτελεί άμεση συνέπεια πολιτικών που καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο αναφορικά με την παροχή υπηρεσιών ή την εισοδηματική ενίσχυση ατόμων σε ανάγκη. Αυτό ισχύει ανεξαρτήτως του υφιστάμενου συστήματος διακυβέρνησης, είτε αυτό είναι ομοσπονδιακό είτε ενιαίο. Αν και ο βαθμός εκχώρησης της ευθύνης για την παροχή υπηρεσιών σε περιφερειακές ή τοπικές αρχές διαφοροποιείται αισθητά εντός της Ένωσης σύμφωνα με το βαθμό αποκέντρωσης της πολιτικής εξουσίας — η οποία, εν μέρει αλλά κατ' ουδένα τρόπο απόλυτα, αντανακλά το αν υφίσταται ένα ομοσπονδιακό ή ένα ενιαίο σύστημα διακυβέρνησης — όλα τα Κράτη Μέλη επιδιώκουν να διασφαλιστεί ότι το επίπεδο των παροχών δεν διαφέρει υπερβολικά μεταξύ των επιμέρους τόπων.

Στην περίπτωση της κοινωνικής προστασίας, αυτό γενικώς επιτυγχάνεται μέσω ενός συγκεντρωτικού προσδιορισμού των συντελεστών των παροχών και των κριτηρίων επιλεξιμότητας για ενίσχυση, ακόμα και αν το σύστημα διοικείται σε τοπική βάση, έτσι ώστε το δικαίωμα για επίδομα και το ποσόν που κανείς λαμβάνει να μην εξαρτάται, ή να μην πρέπει να εξαρτάται, από το πού σε μια συγκεκριμένη χώρα τυχαίνει κανείς να ζει¹.

Παρόμοια, για τις περισσότερες υπηρεσίες, είτε για την παιδεία, την υγειονομική περίθαλψη ή την αστυνόμευση, τα κατώτατα κριτήρια τείνουν να προσδιορίζονται κεντρικά, ακόμα κι εκεί όπου η επιτόπια επιχειρησιακή ευθύνη και η παροχή υπηρεσιών έχει εκχωρηθεί σε τοπικές ή περιφερειακές αρχές. Σε αρκετά Κράτη Μέλη, επίσης, συνήθως

καταβάλλεται κάποια προσπάθεια να ληφθούν υπόψη οι περιφερειακές διαφορές στη σύνθεση του πληθυσμού, καθώς και άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν τις ανάγκες της περιοχής για ένα δυσανάλογο όγκο δημοσίων υπηρεσιών, προκειμένου να επιτευχθούν κάποια κοινά επίπεδα κοινωνικής πρόνοιας. Αυτό ισχύει, ιδιαιτέρως, για την παιδεία, όπου έχει σαφέστατα σημασία το ποσοστό του πληθυσμού που είναι σχολικής ή πανεπιστημιακής ηλικίας, και για την υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες, όπου ένας σημαντικός καθοριστικός παράγοντας των αναγκών είναι ο σχετικός αριθμός των ηλικιωμένων ατόμων.

Διαφορές στα συστήματα διακυβέρνησης

Τα συστήματα διακυβέρνησης και ο βαθμός αποκέντρωσης της ευθύνης για την πολιτική διαφέρουν αισθητά εντός της Ένωσης. Στις ομοσπονδίες, όπως η Γερμανία, η Αυστρία και το Βέλγιο, ένα σημαντικό μέρος της ευθύνης για την υλοποίηση της πολιτικής σε πολλές περιοχές ανήκει στις περιφέρειες ή στα κρατίδια. Αν και η διαμόρφωση της πολιτικής είναι γενικά λιγότερο αποκεντρωμένη, ή αποτελεί κοινή ευθύνη διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης, οι περιφερειακές αρχές σε αυτές τις χώρες τείνουν να έχουν κάποια αυτονομία ως προς τα μέτρα που θα εφαρμοσθούν για την επίτευξη κοινών στόχων και να απολαμβάνουν κάποιας διακριτικής ευχέρειας ως προς τη σειρά προτεραιότητας που δίνεται στους διάφορους στόχους. Επομένως, σε ό,τι αφορά την κατανομή των δαπανών μπορούν να ληφθούν υπόψη οι διαφορές στις περιφερειακές και τοπικές συνθήκες. Ταυτόχρονα, όπως περιγράφεται πιο κάτω, σε αυτές τις χώρες λειτουργούν μηχανισμοί για να αποτραπεί η εμφάνιση μεγάλων περιφερειακών διαφοροποιήσεων σε δαπάνες για δημόσιες υπηρεσίες. Αυτοί λαμβάνουν τη μορφή των κεντρικά προσδιορισμένων κριτηρίων ή κανόνων και των μηχανισμών συμψηφισμού, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν θα διαφέρουν υπερβολικά οι χρηματοοικονομικοί πόροι στους οποίους έχουν πρόσβαση οι περιφέρειες.

Μετά τις ενέργειες που σημειώθηκαν κατά τα τελευταία είκοσι χρόνια για την αποκέντρωση της διακυβέρνησης, οι περιφερειακές αρχές έχουν και αυτές μια αυξανόμενη ευθύνη για συγκεκριμένους τομείς πολιτικής στην Ισπανία και στην Ιταλία, ενώ στην Ιταλία τώρα εισάγονται περαιτέρω εκτεταμένες αλλαγές. Σήμερα οι φορολογικές δικαιοδοσίες τους είναι σχετικά περιορισμένες σε σύγκριση με τα γερμανικά κρατίδια ή τις Σκανδιναβικές χώρες, αν και όχι τόσο σε σύγκριση με την κατάσταση στο Βέλγιο, όπου οι τρεις περιφέρειες χρηματοδοτούν μόνο ένα μικρό ποσοστό των

δαπανών τους από τοπικούς φόρους. Οι τοπικές αρχές έχουν ιδιαίτερα εκτεταμένη ευθύνη για τη διαμόρφωση πολιτικής στις τρεις Σκανδιναβικές χώρες, στην Δανία, στην Φινλανδία και στην Σουηδία. Οι τοπικοί φόροι εισοδήματος παρέχουν ένα μεγάλο μέρος των εσόδων για τη χρηματοδότησή τους, αλλά συμπληρώνονται από εθνικά σχέδια που συμψηφίζουν τη δημοσιονομική ικανότητα τους ή παρέχουν επιπρόσθετους πόρους.

Στην Γαλλία, στο ΗΒ και σε άλλα Κράτη Μέλη, από την άλλη μεριά, η διαμόρφωση της πολιτικής είναι πολύ πιο συγκεντρωτική, παρά το γεγονός ότι έχουν και στις δύο σημειωθεί κάποιες ενέργειες με σκοπό την διοικητική αποκέντρωση. Αν και οι περιφερειακές και τοπικές αρχές ενδεχομένως να έχουν επιφορτισθεί την υλοποίηση της πολιτικής και την παροχή των υπηρεσιών τοπικά, οι φορολογικές δικαιοδοσίες τους είναι περιορισμένες, όπως εξάλλου και η διακριτική τους ευχέρεια αναφορικά με τον τρόπο με τον οποίο δαπανούν τον προϋπολογισμό για την παροχή υπηρεσιών που λαμβάνουν από την κεντρική κυβέρνηση.

Αν και υπάρχει μια γενική τάση μεγαλύτερης αποκέντρωσης της ευθύνης στο περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, αυτή στις περισσότερες περιπτώσεις συνοδεύεται από μια ενίσχυση των μέσων, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι λιγότερο ευημερούσες περιοχές δεν θα τεθούν σε μειονεκτική θέση με το να χρειάζεται να παρέχουν περισσότερες υπηρεσίες. Απ' αυτή τη σκοπιά, η Ιταλία αποτελεί ενδεχομένως μια εξαίρεση, καθώς δίνεται στις περιφερειακές αρχές ολοένα και μεγαλύτερη αυτονομία για τις δαπάνες που αναλαμβάνουν, χωρίς αυτό προς το παρόν να συνδυάζεται με μια παρεμφερή αύξηση του εισοδήματος που διαθέτουν οι λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες για να χρηματοδοτήσουν τις δαπάνες τους.

Περιφερειακές διαφοροποιήσεις σε κυβερνητικές δαπάνες

Αν και αυτές οι διαφορές στα συστήματα διακυβέρνησης εντός της ΕΕ επηρεάζουν τόσο την περιφερειακή κατανομή των δημόσιων δαπανών όσο και το μέγεθος των εσόδων για τη χρηματοδότηση των δαπανών που συγκεντρώνονται τοπικά και όχι κεντρικά, στην πράξη οι πραγματικές κατά κεφαλήν δαπάνες φανερώνουν περιορισμένες μόνο διαφοροποιήσεις μεταξύ των περιφερειών κάθε μίας εκ των χωρών. Παρόμοια, όπως επισημάνθηκε πιο πάνω, δεν μοιάζει να υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές μεταξύ των χωρών στους φορολογικούς συντελεστές και στα τέλη που επιβάλλονται σε αυτούς που ζουν και εργάζονται σε διαφορετικές περιφέρειες.

Το γεγονός ότι οι πολιτικές αποφασίζονται σε εθνικό επίπεδο σε σχέση με τις παρατηρούμενες ανάγκες, σημαίνει ότι τείνει να υπάρχει ένα υψηλότερο επίπεδο κυβερνητικών δαπανών, σε σχέση με το εισόδημά τους, στις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες απ' ό,τι στις πιο ευημερούσες, καθώς και στις φτωχότερες περιοχές εντός των περιφερειών απ' ό,τι στις πλουσιότερες.

Δυστυχώς, δεδομένων των διαθέσιμων στοιχείων, δεν μπορεί να εκτιμηθεί για όλα τα Κράτη Μέλη η σχετική κλίμακα των δημοσίων δαπανών σε διαφορετικές περιφέρειες. Ούτε είναι δυνατόν να γίνουν συγκρίσεις αυτού του τύπου μεταξύ χωρών, καθώς οι διαθέσιμες πληροφορίες τείνουν να είναι μερικές και να αφορούν σε μια συγκεκριμένη χώρα. Επομένως, ο βασικός προβληματισμός εδώ είναι να φανεί ο τρόπος με τον οποίο το σύστημα δημόσιων δαπανών και το φορολογικό σύστημα συμβάλλουν διαφορεικά στο ΑΕΠ, και, συνεπώς, διατηρούν το εισόδημα στις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες σε σχέση με τις πιο ευημερούσες, και να δοθεί μια ένδειξη της κλίμακας της συναφούς συμβολής. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της διερεύνησης της περιφερειακής επίπτωσης των δαπανών σε επιλεγμένες χώρες, για τις οποίες υπάρχουν στοιχεία, και μέσω της μελέτης του τρόπου δια του οποίου δημιουργούνται έσοδα σε όλη την Ένωση.

HB

Στο HB, όπως και στην υπόλοιπη ΕΕ, το μεγαλύτερο μέρος των δημοσίων δαπανών που είναι διακριτές σε περιφερειακό επίπεδο (περίπου 85% του συνόλου) προορίζονται για την κοινωνική προστασία, την υγεία, τις κοινωνικές υπηρεσίες και την παιδεία. Όλες μαζί αντιπροσώπευαν, κατά μέσο όρο, το 75% των κυβερνητικών δαπανών στις

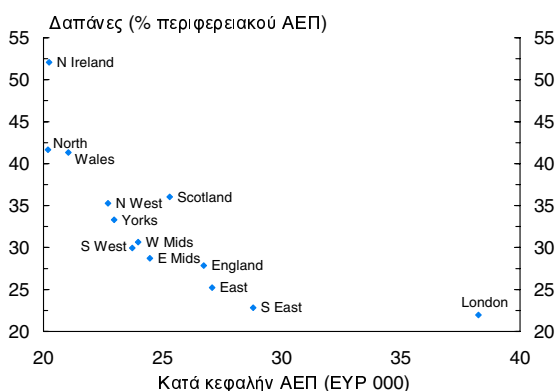
περιφέρειες για το οικονομικό έτος 2000–01 (Σχήμα 2.2 και Πίνακας Α2.4). Αναφορικά με τις κατά κεφαλήν δαπάνες σε όλες τις περιφέρειες, το ποσοστό αυτό έτεινε να είναι υψηλότερο απ' ό,τι αλλού στις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες, όπως η Βόρειος Ιρλανδία, η Σκωτία, η Ουαλία και η Βόρειος και Βορειοδυτική Αγγλία, εν μέρει λόγω των υψηλότερων δαπανών για κοινωνική προστασία, αντανακλώντας τον μεγαλύτερο αριθμό των ανέργων και των μη εργαζομένων, αλλά επίσης λόγω των επιπρόσθετων δαπανών για υγειονομική περίθαλψη και διοίκηση στις τρεις πρώτες περιφέρειες. Οι κατά κεφαλήν δαπάνες ήταν επίσης πάνω από τον εθνικό μέσο όρο στο Λονδίνο, και πάλι αντανακλώντας εν μέρει υψηλότερες δαπάνες για διοίκηση, λόγω του μεγάλου αριθμού κυβερνητικών υπηρεσιών που βρίσκονται εκεί, αν και εδώ και χρόνια έχουν γίνει προσπάθειες αποκέντρωσής τους.

Παρότι υπάρχει κάποια διαφοροποίηση μεταξύ περιφερειών στις κατά κεφαλήν δαπάνες για την παιδεία και την υγειονομική περίθαλψη, αυτή είναι συγκριτικά περιορισμένη μεταξύ τουλάχιστον των αγγλικών περιφερειών, όπως είναι εξάλλου και η διαφοροποίηση στις περιβαλλοντικές και μεταφορικές δαπάνες.

Αυτό που υποδηλώνουν τα στοιχεία για τις κατά κεφαλήν δαπάνες είναι ότι οι δαπάνες σε σχέση με το ΑΕΠ διαφέρουν αισθητά μεταξύ των περιφερειών του HB. Ακόμα και αν αφήσουμε κατά μέρος την Βόρειο Ιρλανδία, που αποτελεί μια ειδική περίπτωση λόγω της πρόσφατης ιστορίας της και των συνεχών πολιτικών προβλημάτων, οι δαπάνες το 2002–01 κυμαίνονταν από μόλις πάνω από 41% του ΑΕΠ στην Ουαλία και στην Βόρεια Αγγλία μέχρι 21–22% στο Λονδίνο και στη Νοτιοανατολική Αγγλία. Κατά συνέπεια, βάσει αυτού του μέτρου οι δημόσιες δαπάνες συμβάλλουν στο εισόδημα σχεδόν διπλάσια στις δύο πρώτες περιφέρειες, που είναι οι λιγότερο ευημερούσες στο HB, απ' ό,τι στις δύο τελευταίες, πρωταρχικά λόγω του πολύ χαμηλότερου κατά κεφαλήν ΑΕΠ επιπέδου τους και, σε μικρότερο βαθμό, λόγω των μεγαλύτερων αναγκών τους για κοινωνικές δαπάνες.

Ταυτόχρονα, πρέπει να επισημανθεί ότι ένα μεγάλο μέρος των επιπρόσθετων δαπανών συνίσταται σε τρέχουσες παρά σε κεφαλαιουχικές δαπάνες — δηλαδή κατευθύνονται σε κατανάλωση και όχι σε επενδύσεις — και ως τέτοιες έχουν ενδεχομένως περιορισμένες μόνο επιπτώσεις ως προς την ενίσχυση της υποκείμενης ανταγωνιστικότητας. Για παράδειγμα, κατά μέσο όρο μόνο 1% του ΑΕΠ δαπανήθηκε για δρόμους και μεταφορές και σε καμιά περιφέρεια το ποσοστό δεν ήταν πάνω από 1½% του ΑΕΠ. Από την άλλη μεριά, είναι επίσης αληθές ότι ορισμένες δαπάνες που χαρακτηρίζονται ως

2.2 Δαπάνες της Κυβέρνησης κατά περιφέρεια στο HB, μέσος όρος 2000-2001

Πηγή: βλ. Πίνακα Α2.4

τρέχουσες, όπως αυτές για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, την Ε&Α ή την ενίσχυση της ανάπτυξης των επιχειρήσεων, είναι πιο όμοιες με τις επενδύσεις και μπορούν δυνάμει να συμβάλλουν σημαντικά στην αύξηση του παραγωγικού δυναμικού της εν λόγω περιφέρειας. Εντούτοις, ακόμα και αν ληφθεί αυτό υπόψη, οι περισσότερες περιφερειακές δαπάνες μπορούν να γίνουν αντιληπτές ως έχουσες κοινωνικούς παρά οικονομικούς στόχους.

Ιταλία

Παρόμοια είναι η εικόνα που εμφανίζει η Ιταλία, αν και η διαφοροποίηση της σχετικής κλίμακας των δημοσίων δαπανών μεταξύ των περιφερειών είναι ελάχιστα λιγότερο συστηματική απ' ό,τι στο ΗΒ και οι διαφορές στην πραγματική συμβολή των δαπανών στο ΑΕΠ είναι μικρότερες, παρά τις ευρύτερες περιφερειακές διαφοροποιήσεις στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί, ότι τα στοιχεία για τις δημόσιες δαπάνες είναι πιο πλήρη απ' ό,τι στο ΗΒ, όπου 15% των συνολικών δαπανών δεν κατανέμεται μεταξύ περιφερειών, γεγονός που θα μπορούσε να επηρεάσει τη σύγκριση, αν οι εν λόγω εκταμιεύσεις ήταν συγκεντρωμένες στο Λονδίνο και σε άλλες πιο ευημερούσες περιφέρειες. Παρ' όλα αυτά, οι παράγοντες που επενεργούν είναι σε γενικές γραμμές οι ίδιοι και στις δύο χώρες.

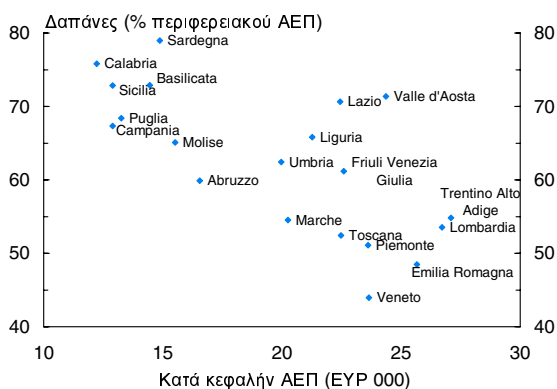
Αν και οι κατά κεφαλήν δαπάνες για κοινωνική προστασία διαφέρουν μεταξύ των ιταλικών περιφερειών, επηρεάζονται λιγότερο από διαφορές στα ποσοστά ανεργίας απ' ό,τι στο ποσοστό του πληθυσμού που είναι άνω συντάξιμης ηλικίας, διότι οι άνεργοι λαμβάνουν ένα συγκριτικά χαμηλού επιπέδου επίδομα και οι συντάξεις είναι σχετικά υψηλότερες. Επιπλέον, ο σχετικός αριθμός των ατόμων που είναι άνω συντάξιμης ηλικίας είναι αισθητά μεγαλύτερος στις πιο ευημερούσες βόρειες περιφέρειες της Ιταλίας απ' ό,τι στις λιγότερο ευημερούσες νότιες, σε αντίθεση με το ΗΒ, όπου οι περιφερειακές διαφορές στους αριθμούς είναι σχετικά μικρές. Επιπρόσθετα, οι συντάξεις τείνουν να είναι πιο στενά συνδεδεμένες με το προηγούμενο εισόδημα στην Ιταλία απ' ό,τι στο ΗΒ, όπου η βασική κρατική σύνταξη είναι ένα πάγιο ποσό. Έτσι, οι κατά κεφαλήν δαπάνες για κοινωνική προστασία το 2000 ήταν σχεδόν 85% υψηλότερες στην Λιγυρία, όπου κάπου 25% του πληθυσμού ήταν 65 ετών ή άνω, απ' ό,τι στην Καμπανία, όπου το ποσοστό είναι μόνο 14% (Σχήμα 2.3 και Πίνακας Α2.5). Ενώ οι κατά κεφαλήν δαπάνες για κοινωνική προστασία στις περισσότερες βόρειες περιφέρειες ήταν πάνω από τον εθνικό μέσο όρο, σε όλες τις νότιες περιφέρειες ήταν σημαντικά χαμηλότερες (αν και υψηλότερες του μέσου όρου στην τελευταία ομάδα ως ποσοστό του ΑΕΠ, όπως επισημαίνεται πιο κάτω).

Στην περίπτωση της παιδείας και της υγειονομικής περίθαλψης, οι διαφορές στις κατά κεφαλήν δαπάνες ήταν λιγότερο αισθητές, αν και παραμένει αληθές ότι στην παιδεία, σε όλες τις νότιες περιφέρειες πλην της Σαρδηνίας, οι κατά κεφαλήν δαπάνες ήταν κάτω από τον εθνικό μέσο όρο και στην υγειονομική περίθαλψη ήταν κάτω από τον μέσο όρο σε όλες. Εντούτοις, οι διαφορές αυτές ενδεχομένως να αντανακλούν χαμηλότερα ημερομίσθια και άλλα κόστη στον νότο απ' ό,τι στο βορρά, παρά τις όποιες διαφορές στο επίπεδο των παρεχομένων υπηρεσιών.

Οι κατά κεφαλήν δαπάνες για τις μεταφορές, το περιβάλλον και άλλα προγράμματα επίσης έτειναν να είναι χαμηλότερες στις νότιες περιφέρειες απ' ό,τι στις βόρειες. Ωστόσο, η διαφορά στις δαπάνες γι' αυτούς τους τομείς, όπως και για την κοινωνική προστασία, την υγεία και την παιδεία, ήταν γενικά μικρότερη απ' ό,τι στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, έτσι ώστε οι γενικές κυβερνητικές δαπάνες να είναι στις περισσότερες περιπτώσεις — αλλά όχι σε όλες, όπως επισημαίνεται πιο κάτω — υψηλότερες σε σχέση με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στις λιγότερο ευημερούσες περιοχές της Ιταλίας απ' ό,τι στις πιο ευημερούσες. Οι δαπάνες σε σχέση με το ΑΕΠ, επομένως, κυμαίνονταν από 35% πάνω από τον εθνικό μέσο όρο στην Σαρδηνία και 30% πάνω στην Καλαβρία, που είναι η περιφέρεια με το χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, μέχρι 25% κάτω από τον μέσο όρο στο Βένετο, μια ελάχιστα μικρότερη διαφορά μεταξύ των άκρων απ' ό,τι στο ΗΒ².

Ταυτόχρονα, ενώ σε όλες τις νότιες περιφέρειες οι δημόσιες δαπάνες σε σχέση με το ΑΕΠ είναι πάνω από τον μέσο όρο, δεν είναι σε όλες τις βόρειες περιφέρειες το επίπεδο των δημοσίων δαπανών κάτω από τον μέσο όρο, παρά το άνω του μέσου όρους κατά κεφαλή ΑΕΠ που όλες απολαμβάνουν. Μάλιστα, στη Κοιλιάδα της Αόστης και στο Λάτσιο οι

2.3 Δημόσιες δαπάνες* κατά περιφέρεια στην Ιταλία, 2000

* περιλαμβάνει τις δημόσιες επιχειρήσεις και τη Γενική Κυβέρνηση
Πηγή: βλ. Πίνακα Α2.5

δαπάνες σε σχέση με το ΑΕΠ ήταν άνω του 20% πάνω από τον μέσο όρο το 2002 και υψηλότερες απ' ό,τι στην Απουλία ή στην Καμπανία. Οι δαπάνες ήταν επίσης σχετικά υψηλές σε σχέση με το ΑΕΠ στην Λιγυρία, σε μεγάλο βαθμό λόγω του σχετικά υψηλού επιπέδου των δαπανών για κοινωνική προστασία (εξαίτιας του μεγάλου αριθμού συνταξιούχων εκεί), το οποίο ήταν πάνω από 23% του περιφερειακού ΑΕΠ το 2000, ένα ποσοστό μεγαλύτερο απ' ό,τι σε όλες τις άλλες νότιες περιφέρειες, πλην της Καλαβρίας.

Επομένως, στην Ιταλία, όπως και στο ΗΒ, οι κυβερνητικές δαπάνες έχουν γενικά ως επίπτωση τη μείωση των ανισοτήτων στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, έστω και αν η επίπτωση αυτή μοιάζει να είναι μικρότερη (θα πρέπει όμως να ληφθεί υπόψη η επιφύλαξη που επισημάνθηκε πιο πιάνω). Ωστόσο, όπως και στο ΗΒ, οι δαπάνες αυτές προορίζονται πολύ περισσότερο για την ενίσχυση της κατανάλωσης απ' ό,τι για τις επενδύσεις, με τις δαπάνες για δρόμους και μεταφορές, για παράδειγμα, να αντιπροσωπεύουν μόνο μόλις πάνω από 2% του ΑΕΠ κατά μέσο όρο και κάτω από 5% του ΑΕΠ σε όλες τις περιφέρειες, ένα μεγαλύτερο ποσοστό απ' ό,τι στο ΗΒ, αλλά μολοταύτα σχετικά μικρό.

Ισπανία

Στην Ισπανία οι παράγοντες που εμφανίζονται να καθορίζουν την περιφερειακή επίπτωση των δαπανών είναι ίδιοι με αυτούς στο ΗΒ και στην Ιταλία, αν και υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για ένα πιο περιορισμένο φάσμα δαπανών απ' ό,τι σε αυτές τις δύο χώρες. Στην περίπτωση αυτή, όπως και στην Ιταλία, δεν υπάρχει στενή (αρνητική) συσχέτιση μεταξύ των κατά κεφαλήν δαπανών για συλλογικές υπηρεσίες και του επιπέδου περιφερειακής ευημερίας, ή έλλειψης αυτής, αν και η παρέμβαση των Διαρθρωτικών Ταμείων, που είναι

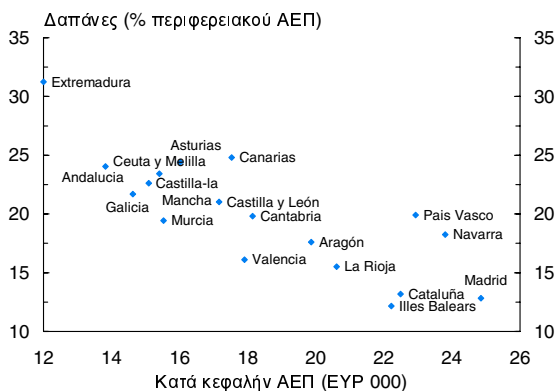
σημαντική και σχετικά συγκεντρωμένη στις φτωχότερες περιφέρειες του Στόχου 1, συντείνει στο να καταστεί η συσχέτιση στενότερη. Εντούτοις, οι δημόσιες δαπάνες τείνουν να συμβάλλουν αισθητά περισσότερο στο ΑΕΠ στις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες απ' ό,τι στις πιο ευημερούσες και έτσι έχουν ως επίπτωση την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Οι δαπάνες για υγεία και κοινωνικές υπηρεσίες ήταν, επομένως, κατά την περίοδο 1992 με 1999, υψηλότερες σε σχέση με το ΑΕΠ στις περισσότερες περιφέρειες του Στόχου 1 στην Ισπανία απ' ό,τι σε άλλες (Σχήμα 2.4 και Πίνακας Α2.6), εν μέρει αντικατοπτρίζοντας τον μεγαλύτερο αριθμό ανέργων³. Εντούτοις, υπήρχαν ορισμένες εξαιρέσεις. Ειδικότερα, οι δαπάνες για υγεία και κοινωνικές υπηρεσίες ήταν κάτω του μέσου όρου στην Βαλένθια, μια περιφέρεια του Στόχου 1, και άνω του μέσου όρου στην Ναβάρρα, που έχει το δεύτερο υψηλότερο επίπεδο του κατά κεφαλήν ΑΕΠ απ' όλες τις ισπανικές περιφέρειες.

Οι δαπάνες για υποδομή έτειναν και αυτές να είναι σχετικά υψηλές στις περιφέρειες του Στόχου 1, αν και πάλι μερικές από τις υπόλοιπες είχαν επίσης άνω του μέσου όρου επίπεδα. Ωστόσο, στην Ισπανία, όπως και στο ΗΒ και στην Ιταλία, το ποσό που δαπανήθηκε για επενδύσεις στην υποδομή ήταν ομοιόμορφα χαμηλό σε σχέση με το ΑΕΠ, με το ποσοστό να υπερβαίνει το 3% μόνο στην Εστρεμαδούρα και στην Θέουτα -Μελίλια, αλλά και εκεί μόνο ελάχιστα.

Γενικά, λαμβάνοντας υπόψη τις δαπάνες που χρηματοδοτήθηκαν από την ΕΕ, οι μέσες δαπάνες κατά την περίοδο αυτή κυμαίνονταν από 31% του ΑΕΠ στην Εστρεμαδούρα (η περιφέρεια με τα χαμηλότερα κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ισπανία) και 25% στις Καναρίους ως 13% στην Μαδρίτη και στην Καταλωνία, και μόλις 12% στις Βαlearίδες Νήσους.

2.4 Δαπάνες της Κυβέρνησης κατά περιφέρεια στην Ισπανία, μέσος όρος 1992-1999

Πηγή: βλ. Πίνακα Α2.6

Φορολογική πολιτική και περιφερειακό ΑΕΠ

Αν και τα στοιχεία για τις κυβερνητικές δαπάνες στα Κράτη Μέλη είναι ελλιπή, αυτά που είναι διαθέσιμα υποδηλώνουν σαφέστατα ότι οι δημόσιες δαπάνες συμβάλλουν διαφορικά στο ΑΕΠ μεταξύ των περιφερειών, συντείνοντας έτσι στην μείωση των ανισοτήτων και στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής.

Η ερώτηση-κλειδί είναι σε ποιο βαθμό οι υψηλότερες σε σχέση με το ΑΕΠ δαπάνες στις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες συνοδεύεται από υψηλότερους φόρους και άλλα τέλη, προκειμένου να χρηματοδοτηθεί αυτό το υψηλότερο

επίπεδο δαπανών — ή, με άλλα λόγια, σε ποιο βαθμό οι επιπτώσεις των υψηλότερων δαπανών αντισταθμίζονται από τις υψηλότερες επιβαρύνσεις που επιβάλλονται στο εισόδημα στις εν λόγω περιφέρειες.

Αν και είναι δύσκολο να απαντηθεί το ερώτημα αυτό, δεδομένων των διαθέσιμων στοιχείων, μπορούμε να διαμορφώσουμε μια πρώτη αντίληψη της περιφερειακής επίπτωσης του εν λειτουργία συστήματος χρηματοδότησης από στοιχεία για την κατανομή των φόρων μεταξύ κεντρικής και περιφερειακής ή τοπικής αυτοδιοίκησης. Κατ' αρχήν, λοιπόν, όσο πιο υπεύθυνες είναι οι περιφέρειες για την κάλυψη του κόστους των δαπανών που πραγματοποιούνται σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο μέσω της επιβολής φόρων ή τελών στους ανθρώπους που ζουν εκεί και στις επιχειρήσεις που εδρεύουν εκεί, τόσο πιο πιθανόν είναι ότι θα αντισταθμιστούν οι όποιες ευεργετικές επιπτώσεις των υψηλότερων σε σχέση με το ΑΕΠ δαπανών⁴. Βεβαίως, αυτοί οι υψηλότεροι φόροι ενδεχομένως να αντισταθμιστούν από μια απόφαση πολιτικής να αυξηθούν οι μεταβιβάσεις από την κεντρική κυβέρνηση, ή να δημιουργηθεί ένα ταμείο συμψηφισμού, προκειμένου να μειωθεί η έκταση των διαφορών μεταξύ περιφερειών ως προς το διαθέσιμο εισόδημα για τη χρηματοδότηση των δαπανών.

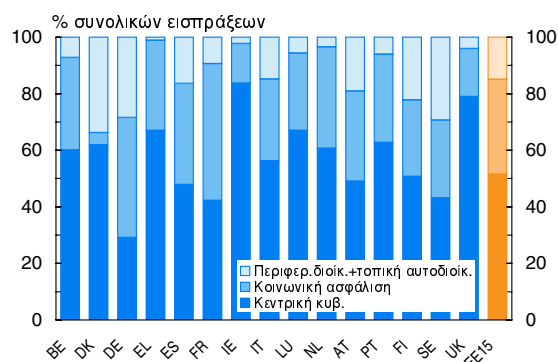
Το πρόβλημα δεν ανακύπτει εκεί όπου οι φορολογικοί συντελεστές, ή οι συντελεστές των κοινωνικών εισφορών, προσδιορίζονται κεντρικά, υπό την έννοια ότι αυτοί που ζουν στις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες — ή πράγματι σε φτωχότερες περιοχές εντός των πιο ευημερούσων περιφερειών — θα τείνουν αυτόματα να πληρώνουν ένα μικρότερο ποσό σε φόρους απ' ό,τι αυτοί που ζουν αλλού, διότι το συνολικό τους εισόδημα είναι χαμηλότερο. Αν υπάρχουν κοινοί συντελεστές φορολογίας και εισφορών που εφαρμόζονται στο εισόδημα και τις δαπάνες, και τα φορολογικά έσοδα είναι, επομένως, σε σχέση με το ΑΕΠ τα ίδια στην περιφέρεια με αλλού, το φορολογικό σύστημα θα έχει ουδέτερες επιπτώσεις στο διαθέσιμο εισόδημα για τη χρηματοδότηση των δαπανών και, κατά συνέπεια, δεν θα λειτουργήσει αντισταθμιστικά στη συμβολή των δαπανών στο ΑΕΠ. Αν οι φορολογικοί συντελεστές είναι προοδευτικοί αντί αναλογικοί, υπό την έννοια ότι αυξάνονται καθώς ανεβαίνει το εισόδημα, τότε το φορολογικό σύστημα θα ενισχύσει τις διαφορικές επιπτώσεις των δαπανών στα περιφερειακά επίπεδα του ΑΕΠ.

Είναι δύσκολο να καθοριστεί ο βαθμός στον οποίο το φορολογικό σύστημα στα διάφορα Κράτη Μέλη είναι προοδευτικό αντί αναλογικό, καθώς εξαρτάται από την αλληλεπίδραση των φόρων εισοδήματος, που είναι τυπικά προοδευτικοί, με

τους φόρους κατανάλωσης, που είναι τυπικά αναλογικοί, αν και ενδεχομένως να διαφέρουν ανάλογα με τη σύνθεση των δαπανών, και με τις κοινωνικές εισφορές, που είναι επίσης αναλογικές, τουλάχιστον μέχρι ενός ορισμένου επιπέδου απολαβών⁵. Τα στοιχεία υποδεικνύουν ότι στις περισσότερες χώρες της ΕΕ τα φορολογικά συστήματα είναι ελαφρώς προοδευτικά και σε άλλες σε γενικές γραμμές αναλογικά ή, στην καλύτερη περίπτωση, μόνο ελαφρώς αντίστροφα προοδευτικά⁶. Ως τέτοια, σε ορισμένες περιπτώσεις ενδεχομένως να ενισχύουν το διαφορικό αποτέλεσμα μεταξύ των περιφερειών που απορρέει από την πολλαπλή για τις δημόσιες δαπάνες και σε άλλες ενδεχομένως να το αντισταθμίζουν ελάχιστα ή και καθόλου.

Στην πράξη, στα περισσότερα Κράτη Μέλη της ΕΕ οι φόροι επιβάλλονται στην πλειονότητα των περιπτώσεων κεντρικά και τα έσοδα από περιφερειακούς και τοπικούς φόρους αντιπροσωπεύουν μόνο ένα μικρό ποσοστό των συνολικών πόρων που συγκεντρώνονται για τη χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών. Στην ΕΕ συνολικά, μόνο το 15% των πόρων προήλθε από περιφερειακές και τοπικές πηγές το 2001, με μόνο τα ομοσπονδιακά κρατίδια της Γερμανίας και της Αυστρίας, τις τρεις Σκανδιναβικές χώρες, όπου οι τοπικές αρχές έχουν σημαντική ευθύνη για τις δαπάνες, και την Ισπανία, όπου οι περιφέρειες είναι σημαντικές, να έχουν μεγαλύτερα ποσοστά απ' αυτό (Σχήμα 2.5 και Πίνακα Α2.7). Επιπλέον, με ελάχιστες εξαιρέσεις χωρών, το μερίδιο των εσόδων που συγκεντρώνονται από περιφερειακές και τοπικές πηγές έχει παραμείνει περίπου το ίδιο κατά τα πρόσφατα χρόνια και η κύρια μεταβολή στη σύνθεση των κυβερνητικών εισπράξεων ήταν μια μετατόπιση από τις κοινωνικές εισφορές στους φόρους, προκειμένου, εν μέρει, να μειωθεί το φορολογικό βάρος στην απασχόληση.

2.5 Εισπράξεις φόρων και κοινωνικών εισφορών κατά επίπεδο διακυβέρνησης, 2001

Πηγή: Eurostat, Λογαριασμοί του τομέα της κυβέρνησης

Οι μόνες χώρες, στις οποίες αυξήθηκε σημαντικά η σημασία των περιφερειακών και τοπικών φόρων, είναι η Δανία, η Ισπανία και η Ιταλία, στην τελευταία εκ των οποίων το μερίδιο τους στα έσοδα σχεδόν διπλασιάστηκε μεταξύ του 1995 και 2001. Αυτό αντικατοπτρίζει μια πολιτική στην Ιταλία εκχώρησης μεγαλύτερης ευθύνης στις περιφέρειες ως προς τη συγκέντρωση των εσόδων για τη χρηματοδότηση των κυβερνητικών δαπανών, μια πολιτική που έχει έκτοτε συνεχιστεί, οδηγώντας έτσι στη συγκέντρωση ενός αυξανόμενου ποσοστού των φόρων περιφερειακά παρά κεντρικά και δημιουργώντας μια αυξανόμενη δυνατότητα οι αποτελεσματικοί φορολογικοί συντελεστές να είναι υψηλότεροι στις λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες, όπου η φοροδοτική ικανότητα είναι μικρότερη.

Στην Ιταλία, όπως και σε άλλες χώρες στις οποίες ένα σημαντικό μέρος της ευθύνης για τη δημιουργία φορολογικών εσόδων εκχωρείται στο περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, υπάρχει ανάγκη για ένα σαφή μηχανισμό μεταβιβάσεων από τις περισσότερο στις λιγότερο ευημερούσες περιοχές, αν είναι οι τελευταίες να μην τεθούν σε μειονεκτική θέση, με το να έχουν είτε να επιβάλλουν υψηλότερους φόρους ή να αποδεχτούν χαμηλότερα επίπεδα δημοσίων δαπανών και τα χαμηλότερα επίπεδα υπηρεσιών που τα πρώτα ενδεχομένως συνεπάγονται.

Εντούτοις, στις χώρες των περισσότερων Κρατών Μελών, το σχετικά μικρό ποσοστό των εσόδων που συγκεντρώνονται στο περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, σε συνδυασμό με τα χαρακτηριστικά του φορολογικού συστήματος, υποδηλώνει ότι οι διαφορές μεταξύ των περιφερειών σε ό,τι αφορά τη συμβολή των δημοσίων δαπανών στο ΑΕΠ δεν αντισταθμίζονται από τον τρόπο χρηματοδότησης των δαπανών.

Επιλεκτικοί μηχανισμοί για τη μεταβίβαση εισοδήματος στις περιφέρειες

Το πιο πάνω συμπέρασμα τείνει να επιβεβαιώνεται από μια διερεύνηση των υφιστάμενων μέσων συνολικής διαχείρισης εκ μέρους της κεντρικής κυβέρνησης των δαπανών που πραγματοποιούνται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και καθορισμού των διαθέσιμων εσόδων για τη χρηματοδότηση των εν λόγω δαπανών. Σε όλα τα Κράτη Μέλη καταβάλλονται συνειδητές προσπάθειες να αυξηθούν τα διαθέσιμα έσοδα σε περιοχές όπου η τοπική φορολογική βάση θεωρείται ανεπαρκής να καλύψει τις αναγκαίες δαπάνες ή όπου τα κόστη των υπηρεσιών που χρειάζεται να παρέχονται είναι μεγαλύτερα από τα συνήθη, λόγω, για παράδειγμα, της φύσης του εδάφους ή για άλλους λόγους. Επιπρόσθετα,

ενδεχομένως να δίνεται σε ορισμένες περιφέρειες ειδική ενίσχυση για οικονομική ανάπτυξη.

Η κλίμακα των κυβερνητικών μεταβιβάσεων σε διαφορετικές περιφέρειες ή σε τοπικές περιοχές καθορίζεται με ελαφρώς διαφορετικούς τρόπους σε διαφορετικές χώρες, αν και είναι εμφανείς κάποιες κοινές αρχές υπό τη μορφή, ιδιαίτερως, της εκτίμησης των αναγκών και της τοπικής φοροδοτικής ικανότητας. Επιπρόσθετα, σε όλες τις χώρες οι περιφερειακές και τοπικές αρχές, ανεξαρτήτως της έκτασης της χρηματοδότησης που παρέχεται από την κεντρική κυβέρνηση και της ακρίβειας των εκτιμήσεων των αναγκών, έχουν κάποια διακριτική ευχέρεια ως προς το πώς στην πραγματικότητα δαπανούν τις μεταβιβάσεις που λαμβάνουν.

Στην Γερμανία η διαδικασία συμψηφισμού είναι σχεδιασμένη έτσι ώστε να προσαρμόζει το εισόδημα που διατίθεται στα τα κρατίδια, αν και υπάρχει επίσης κάποια πρόβλεψη για ειδικές ανάγκες, όπως για τις πόλεις κρατίδια. Επειδή, όμως, τα κρατίδια απολαμβάνουν σημαντικής αυτονομίας, δεν δαπανούν κατ' ανάγκη τα ίδια ποσά για διαφορετικές δημόσιες υπηρεσίες, όπως τεκμαίρεται στον υπολογισμό των κατά κεφαλή συμψηφισμένων δαπανών. Λίγο πολύ το ίδιο ισχύει και για την Αυστρία.

Στις τρεις Σκανδιναβικές χώρες, όπως και σε μια σειρά άλλων Κρατών Μελών, το σύστημα έχει παρόμοιο στόχο με αυτόν στην Γερμανία, αλλά λειτουργεί μεταξύ πολύ μικρότερων αρχών — δήμων ή νομών αντί κρατιδίων.

Στην Σουηδία, η κύρια τοπική πηγή εσόδων για την τοπική αυτοδιοίκηση είναι οι τοπικοί φόροι εισοδήματος και το σύστημα μεταβιβάσεων στοχεύει να τονώσει τα έσοδα αυτών των δήμων, στους οποίους το εισόδημα και η φοροδοτική ικανότητα είναι σχετικά σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, μέσω μεταβιβάσεων από πλουσιότερες περιοχές. Επιπρόσθετα, έχει υπάρξει επίσης μια πολιτική μεταστέγασης ορισμένων εθνικών κυβερνητικών υπηρεσιών στους λιγότερο ευημερούντες δήμους, προκειμένου να βοηθηθεί περαιτέρω η ανάπτυξη των τελευταίων — και να αυξηθεί η φορολογική τους βάση.

Παρόμοιες ρυθμίσεις συμψηφισμού λειτουργούν στην Δανία, αν και μεταξύ ακόμα μικρότερων τοπικών αρχών. Εδώ υπάρχουν 14 νομοί, δύο ειδικού καθεστώτος περιφέρειες (η Κοπεγχάγη και η Φρεδρεγκσμπερ) και 271 δήμοι, όλοι εκ των οποίων έχουν το δικό τους εισόδημα και φόρους ιδιοκτησίας και, συνεπώς, ένα σχετικά μεγάλο βαθμό αυτονομίας⁷.

Στην Φινλανδία, οι δήμοι έχουν μια αρκετά μεγάλη φορολογική βάση, αλλά δεν έχουν την εξουσία να καθορίζουν φορολογικούς συντελεστές. Κατά συνέπεια, στις πλουσιότερες περιφέρειες δημιουργούνται περισσότερα έσοδα απ' ό,τι θεωρείται ότι χρειάζονται να δαπανήσουν, τα οποία στη συνέχεια κατουσιών μεταβιβάζονται στις λιγότερο πλούσιες περιφέρειες με μικρότερες φορολογικές εισπράξεις.

Τα κριτήρια για την εκτίμηση των περιφερειακών και τοπικών αναγκών για δαπάνες

Σε όλα τα Κράτη Μέλη οι ανάγκες για δαπάνες στο περιφερειακό και τοπικό επίπεδο αποτιμούνται κεντρικά ως ένα μέσο καθορισμού του μεγέθους των μεταβιβάσεων που οι εν λόγω αρχές θα έπρεπε να λάβουν. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται είναι πολύ παρόμοιες, στις περισσότερες περιπτώσεις συνεπάγονται την εκτίμηση ενός τυποποιημένου επιπέδου υπηρεσιών κατά κεφαλήν του πληθυσμού, αν και υπάρχουν διαφορές στον τρόπο με τον οποίο γίνονται αυτές οι εκτιμήσεις, καθώς και στο πόσο εκλεπτυσμένες είναι.

Στις Κάτω Χώρες, για παράδειγμα, οι μεταβιβάσεις της κεντρικής κυβέρνησης στις επαρχίες και στους δήμους αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους και καθορίζονται από ένα ευρύ φάσμα δεικτών (όπως το μέγεθος, η πυκνότητα πληθυσμού, η ποιότητα του εδάφους, η κοινωνική δομή και ο βαθμός αστικοποίησης, καθώς και η τοπική φοροδοτική ικανότητά τους). Ο μοναδικός στόχος του συστήματος, εντούτοις, είναι να συμψηφίσει το εισόδημα που έχουν να δαπανήσουν, δεδομένων των αναγκών τους.

Στην Πορτογαλία ένα γενικό ταμείο κατανέμει πόρους στις τρεις περιφέρειες επιπέδου NUTS 1, σε μεγάλο βαθμό σε μια κατά κεφαλήν βάση, αλλά με επιπρόσθετα κριτήρια που ωφελούν τις δύο νησιωτικές περιφέρειες (βλ. πιο κάτω). Αυτό το γενικό ταμείο χρησιμοποιεί επίσης ένα φάσμα κριτηρίων για να καθορίσει την κατανομή πόρων στους δήμους εντός κάθε περιφέρειας. Ένα δεύτερο ταμείο, με ρητούς στόχους συνοχής, αφορά μόνο στους λιγότερο αναπτυγμένους δήμους, ενώ δύο ακόμα ταμεία αποσκοπούν στο να διασφαλίσουν ότι οι δήμοι έχουν επαρκείς πόρους. Σε γενικές γραμμές, οι μεταβιβάσεις είναι αντιστρόφως συσχετισμένες με το κατά κεφαλήν εισόδημα, με την Λισσαβώνα-Κοιλάδα του Τάγου, την πλουσιότερη περιφέρεια να λαμβάνει λιγότερο από το ένα τρίτο ανά άτομο από το ποσό που πηγαίνει στην Αλεντέζου, την λιγότερο εύπορη. (Σε σχέση με το ΑΕΠ, οι μεταβιβάσεις στην πρώτη φθάνουν μόλις και μετά βίας το 1%, ενώ στην τελευταία το 6%).

Σε πολλά Κράτη Μέλη, όπως με τις πόλεις κρατίδια στην Γερμανία, ορισμένες περιφέρειες ή τοπικές περιοχές τυγχάνουν προνομιακής μεταχείρισης στην κατανομή των μεταβιβάσεων. Για ιστορικούς ή πολιτισμικούς λόγους, η Ιταλία, η Ισπανία και το ΗΒ παρέχουν ειδικό καθεστώς σε ορισμένες περιφέρειες, επιφέροντας μια ευρύτερη εκχώρηση αρμοδιοτήτων και, στις περισσότερες περιπτώσεις, διαφορετικές φόρμουλες χρηματοδότησης (στην Βόρειο Ιρλανδία, στην Σκωτία και στην Ουαλία στην περίπτωση του ΗΒ). Αυτό ισχύει, επίσης, αλλά σε μικρότερο βαθμό, στην Φινλανδία, όπου η περιφέρεια Ωλαντ έχει ειδικό καθεστώς και ειδική μεταχείριση σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα, στην Πορτογαλία, στην περίπτωση των Αζόρων και της Μαδέρας, και στην Γαλλία, στην περίπτωση της Κορσικής και των ΥΔ/ΥΕ. Μερικές απ' αυτές τις περιφέρειες ειδικού καθεστώτος λαμβάνουν μεγαλύτερες μεταβιβάσεις από την κεντρική κυβέρνηση απ' ό,τι άλλες περιοχές, αν και είναι συγκριτικά πλούσιες — για παράδειγμα, η Τρεντίνο-Άλτο Άντιζε στην Ιταλία καθώς και η Ωλαντ στην Φινλανδία. Αν και αυτές οι πληρωμές πιθανόν να φαίνεται ότι δεν μπορούν να αιτιολογηθούν από τη σκοπιά της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, ενδεχομένως να είναι σημαντικές για τη διατήρηση της πολιτικής συνοχής.

Οι προϋπολογισμοί των γαλλικών περιφερειακών αρχών χρηματοδοτούνται κυρίως μέσω μεταβιβάσεων από το Κράτος. Στα γαλλικά υπερπόντια εδάφη οι δημόσιες κατά κεφαλήν δαπάνες είναι περίπου τριπλάσιες του μέσου όρου στην μητροπολιτική Γαλλία και στην Κορσική 3,5 φορές του μέσου όρου. Οι μεταβιβάσεις στις περισσότερες άλλες περιφέρειες διαφέρουν σχετικά ελάχιστα. Αν και οι λιγότερο πλούσιες τείνουν κατά μέσο όρο να λαμβάνουν σχετικά περισσότερα σε σχέση με τον πληθυσμό, υπάρχουν αρκετές ανωμαλίες και η συσχέτιση μεταξύ κατά κεφαλήν εισοδήματος και δημοσίων δαπανών είναι αδύναμη. Ειδικότερα, η Ιλ-ντε-Φρανς λαμβάνει ένα πριμ πάνω από τον εθνικό μέσο όρο — με το σκεπτικό ότι η διανομή υπηρεσιών είναι πιο δαπανηρή — ενώ στην Λοραίνη οι κατά κεφαλήν δαπάνες είναι αρκετά κάτω του μέσου όρου.

Ευθυγραμμίζοντας τις μεταβιβάσεις με την Κοινωνική ενίσχυση

Σε χώρες που λαμβάνουν σημαντικά ποσά από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, ορισμένες εθνικές πολιτικές είναι στενά συνδεδεμένες με τη χρηματοδότηση από την ΕΕ. Έτσι, στην Ισπανία το ταμείο διεδαφικών αποζημιώσεων κατανέμει συμπληρωματική χρηματοδότηση μόνο στις

Δημοσιονομικός συμψηφισμός στη Γερμανία

Στην Γερμανία οι βασικοί δίαυλοι μεταφοράς χρημάτων μεταξύ των κρατιδίων και μεταξύ της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των κρατιδίων είναι το σύστημα δημοσιονομικού συμψηφισμού, το *Länderfinanzausgleich*. Στην τρέχουσα μορφή του, που χρονολογείται από το 1995 όταν τα διαφορετικά συστήματα της Ανατολικής και Δυτικής Γερμανίας συγχωνεύτηκαν υπό το *Solidarpakt*, περιλαμβάνει ένα μείγμα καθαρά οριζόντιου συμψηφισμού με ένα ομοσπονδιακό συμπλήρωμα.

Ο υπολογισμός της σχετικής θέσης κάθε κρατιδίου λαμβάνει υπόψη την φοροδοτική ικανότητα, βασισμένη στους φόρους που είτε εισπράττονται αποκλειστικά από το κρατίδιο είτε τους μοιράζεται με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Η πρωτογενής κατανομή αποτελείται από τα μερίδια των φόρων εισοδήματος, κερδών και τζίρου. Περίπου 75% των εσόδων από αυτές τις πηγές κατανέμεται μεταξύ των κρατιδίων ανάλογα με τον πληθυσμό, ενώ τα υπόλοιπα κρατούνται προς όφελος των «οικονομικά ασθενών» κρατιδίων. Έτσι διασφαλίζεται ότι το εισόδημα κάθε κρατιδίου αυξάνεται στο τουλάχιστον 92% του μέσου όρου.

Ακολουθεί ένα δευτερογενές στάδιο δημοσιονομικού συμψηφισμού ώστε να διορθωθεί η πρωτογενής κατανομή φόρων και να διασφαλιστεί ίση κατά κεφαλήν κατανομή φόρων μεταξύ των κρατιδίων. Εντούτοις, επειδή τα κρατίδια πόλεις (Βερολίνο, Βρέμη και Αμβούργο) θεωρούνται ότι έχουν ειδικές ανάγκες, στην πραγματικότητα λαμβάνουν 35% περισσότερο κατά κεφαλήν πληθυσμού. Ένα επόμενο στάδιο, λοιπόν, συνίσταται σε μεταβιβάσεις της ομοσπονδιακής κυβέρνησης με σκοπό την αύξηση του εισοδήματος των κρατιδίων, τα οποία έχουν εισόδημα κάτω του μέσου όρου ή αντιμετωπίζουν ειδικές συνθήκες. Οι μεταβιβάσεις αυτές είναι τριών ειδών:

- επιχορηγήσεις για το συμπλήρωμα κενών (*Fehlbedarfsbundesergänzungszuweisungen*), οι οποίες αυξάνουν το εισόδημα στα λιγότερο εύπορα κρατίδια στο τουλάχιστον 99,5% του μέσου όρου·

- αποζημιώσεις για ειδικά βάρη (*Sonderbedarfsbundesergänzungszuweisungen*), που καλύπτουν το κόστος της πολιτικής διαχείρισης των μικρών κρατιδίων και το κόστος της ενοποίησης στα νέα κρατίδια (*teilungsbedingte Sonderkosten*), καθώς και η διάθεση πρόσθετου εισοδήματος στην Βρέμη και το Αμβούργο εξαιτίας των προβλημάτων χρέους που έχουν·

- επιχορηγήσεις μετάβασης (*Übergangsbundesergänzungszuweisungen*), που καταβάλλονται στα λιγότερο εύπορα δυτικογερμανικά κρατίδια από το 1995, αν και έχει προγραμματιστεί η σταδιακή κατάργησή τους κατά 10% ετησίως.

Οι μεταβιβάσεις είναι σημαντικές. Το 2000, το Βερολίνο έλαβε ένα σύνολο μεταβιβάσεων ισοδύναμο με το 6,4% του ΑΕΠ του, ενώ οι καθαρές μεταβιβάσεις προς τα ανατολικά κρατίδια ανέρχονται κατά μέσο όρο στο 5% του ΑΕΠ. Όμως, επειδή ωφελείται σημαντικά από ένα ειδικό συμπληρωματικό πρόγραμμα αποκατάστασης, οι μεταβιβάσεις προς την Βρέμη ανέρχονται στο 6,5% του ΑΕΠ. Για την Έση — το κρατίδιο που πληρώνει αναλογικά περισσότερο στον *Finanzausgleich* — το αποτέλεσμα είναι η μείωση της δημοσιονομικής ικανότητας από 126% του εθνικού μέσου όρου στο 106%, μια μείωση που ισοδυναμεί με 1,5% του ΑΕΠ της.

Ωστόσο, οι καθαρές αυτές μεταβιβάσεις δεν μπορούν να συγκριθούν άμεσα με τα στοιχεία που παρατίθενται πιο πάνω σχετικά με τη δημόσια δαπάνη στις περιφέρειες του ΗΒ, της Ιταλίας και της Ισπανίας, διότι δεν λαμβάνουν υπόψη ένα μεγάλο στοιχείο δαπάνης που αναλαμβάνει άμεσα η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ή υπό το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης για την κοινωνική προστασία. Αυτά, όπως καταδεικνύεται στην περίπτωση των χωρών που εξετάστηκαν, ενδέχεται να προσθέτουν σημαντικά στην διαφορική συμβολή των δημοσίων δαπανών στο περιφερειακό ΑΕΠ.

περιφέρειες του Στόχου 1 (αν και υπάρχει επίσης ένα ειδικό ταμείο ‘Τερουέλ’, το οποίο παρέχει ενίσχυση στο ομώνυμο τμήμα της αυτόνομης περιφέρειας της Αραγονίας, μολονότι η Αραγονία ως σύνολο δεν έχει επιλεγεί βάσει των Κοινοτικών κανονισμών).

Στην Ελλάδα, το κύριο εθνικό εργαλείο για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής είναι το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ), το οποίο χρηματοδοτεί μεγάλα έργα υποδομής στις μεταφορές, στην παιδεία, στην υγεία, στον πολιτισμό και σε άλλους τομείς-κλειδιά της οικονομίας σε εθνικό και σε περιφερειακό

επίπεδο. Τα περισσότερα κονδύλια που κατανέμονται μέσω του ΠΔΕ περνούν μέσα από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ) III. Οι περιφέρειες που λαμβάνουν τις υψηλότερες κατά κεφαλήν Κοινοτικές μεταβιβάσεις υπό το τρέχον ΚΠΣ (Δυτική Μακεδονία και Βόρειο Αιγαίο) λαμβάνουν 5–6 φορές πιο πολλά απ’ ό,τι η περιφέρεια Αττικής. Στην Ιρλανδία, επίσης, ένα μεγαλύτερο ποσοστό του εθνικού προϋπολογισμού κατανέμεται στις περιφέρειες Μπόρντερ, Μίντλαντς, και Δυτική απ’ ό,τι στην Νότια και Ανατολική περιφέρεια, προκειμένου να καλυφθεί η αντίστοιχη εθνική χρηματοδότηση για τα προγράμματα των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης στα Κράτη Μέλη

Πολιτικές που προωθούν την οικονομική ανάπτυξη ακολουθούνται σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης στα Κράτη Μέλη, χρησιμοποιώντας διάφορα μέσα και με ποικίλους στόχους. Αυτά περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, ενισχύσεις για τεχνολογία και καινοτομία, βοήθεια για την αναδιάρθρωση βιομηχανιών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες ή μακροχρόνια συρρίκνωση, στήριξη των ΜΜΕ και κίνητρα για την εισροή επενδύσεων. Μερικά απ' αυτά ρητά χαρακτηρίζονται ως κρατικές ενισχύσεις και, επομένως, υπόκεινται στους νομικούς περιορισμούς που επιβάλλει η ΕΕ για να αποφευχθεί ο αθέμιτος ανταγωνισμός. Αυτά αποτελούν αντικείμενο μελέτης σε άλλο μέρος αυτής της Έκθεσης (Μέρος 3).

Αλλα μέτρα, στο βαθμό που δεν παρέχουν άμεση χρηματοοικονομική ενίσχυση σε συγκεκριμένες εταιρείες, δεν ελέγχονται με αυτόν τον τρόπο. Οι επιδοτήσεις που πληρώνονται σε άτομα ή σε δημόσιους οργανισμούς, οι γενικές επιδοτήσεις και η βοήθεια που παρέχονται από έναν ιδιωτικό οργανισμό σε έναν άλλο επίσης εξαιρούνται αυτού του ορισμού. Επιπρόσθετα, επιτρέπονται, σύμφωνα με την Συνθήκη, μερικές μορφές βοήθειας σε ιδιωτικούς φορείς, ειδικότερα για υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος και για την τόνωση της ανάπτυξης επιλέξιμων περιφερειών.

Η προσέγγιση της εδαφικής ανάπτυξης διαφέρει μεταξύ Κρατών Μελών, εν μέρει αντανάκλωντας θεσμικούς παράγοντες, ιδίως το βαθμό στον οποίο είναι αποκεντρωμένη η ευθύνη για τις πολιτικές οικονομικής ανάπτυξης, καθώς και μεταβαλλόμενες απόψεις σχετικά με τους παράγοντες που καθορίζουν την οικονομική ανάπτυξη.

Αν και η διοικητική αποκέντρωση έχει καταστεί κοινό θέμα σε όλη την ΕΕ, υπάρχουν μείζονες διαφορές μεταξύ των χωρών σχετικά με την αυτονομία που εκχωρείται στα κατώτερα κλιμάκια της διακυβέρνησης. Στην Αυστρία, στην Δανία και στο Βέλγιο, ενώ η κεντρική κυβέρνηση ασκεί κάποια εποπτεία, οι υπό-εθνικές αρχές διακυβέρνησης είναι υπεύθυνες για το σχεδιασμό και τη χρηματοδότηση περιφερειακών πολιτικών. Με τον τρόπο αυτό, οι δαπάνες είναι κυρίως συνδεδεμένες με τη γενική χρηματοδοτική ικανότητα κάθε επαρχιακής κυβέρνησης, έτσι ώστε η μείωση των ανισοτήτων μεταξύ περιφερειών (επαρχιών, νομών ή δήμων) δεν αποτελεί κατ' ανάγκην έναν κεντρικό στόχο.

Αντίθετα, στο ΗΒ και στην Γαλλία, η κατανομή των πόρων σε μεγάλο βαθμό καθορίζεται κεντρικά, αν και η εφαρμογή

της πολιτικής αποτελεί ολοένα και περισσότερο ευθύνη περιφερειακών οργανισμών: υπηρεσιών περιφερειακής ανάπτυξης στην Αγγλία και αποκεντρωμένων αρχών στην Σκωτία, στην Ουαλία και στην Βόρειο Ιρλανδία, καθώς και περιφερειών στην Γαλλία.

Δεν υπάρχει πάντα μια καλή αντιστοιχία μεταξύ των εθνικών και των Κοινοτικών προσδιορισμών 'εδαφικών περιοχών' ως επιλέξιμων για περιφερειακή και άλλων μορφών ενίσχυσης οικονομικής ανάπτυξης. Στην Γαλλία, οι περιφέρειες που ευνοούνται από την εσωτερική πολιτική είναι σε μεγάλο βαθμό διαφορετικές απ' αυτές που ωφελούνται από την Κοινοτική πολιτική, ενώ στην Γερμανία η αντιστοιχία είναι στενή. Αλλά στο ΗΒ και στις Κάτω Χώρες οι αστικές περιοχές — όλως ιδιαιτέρως — προσδιορίζονται με διαφορετικά κριτήρια απ' ό,τι στη Κοινοτική πολιτική.

Επιπλέον, στις Κάτω Χώρες τα ζητήματα περιφερειακής ανάπτυξης αντιμετωπίζονται βάσει των παρατηρουμένων αναγκών της χώρας ως ολότητα. Κατά συνέπεια, οι δαπάνες για καθαυτή την περιφερειακή πολιτική είναι μέτριες, με την κύρια έμφαση σε μικρές περιοχές με ιδιαίτερα οικονομικά προβλήματα (κυρίως αστικές περιοχές με υψηλή ανεργία).

Σε αρκετές περιοχές, η ενίσχυση της καινοτομίας και των νέων τεχνολογιών έχει ανακύψει ως πρωταρχικό εργαλείο κατά τα πρόσφατα χρόνια. Η φλαμανδική περιφέρεια στο Βέλγιο κατέχει ιδιαίτερα δεσπίζουσα θέση απ' αυτή τη σκοπιά, όπως και τα αυστριακά κρατίδια, με μια αυξανόμενη επικέντρωση στην καινοτομία ως μέσο προώθησης της ενδογενούς περιφερειακής ανάπτυξης και με ομοσπονδιακή ενίσχυση της Ε&Α. Συχνά, αυτού του είδους οι στρατηγικές απευθύνονται πρωταρχικά στις ΜΜΕ και εμπεριέχουν οριζόντιες πολιτικές, όπως την ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ ερευνητικών ινστιτούτων και του ιδιωτικού τομέα, αντί ρητών επιδοτήσεων.

Η επικέντρωση στη δημιουργία απασχόλησης και η προσέλκυση προγραμμάτων μεγάλων επενδύσεων χαρακτηρίζει μια σειρά από περιοχές, στις οποίες η ανεργία είναι υψηλή. Η Βαλονία είναι ένα παράδειγμα και η Ιρλανδία εδώ και καιρό δίνει μεγάλη έμφαση στη χρήση ξένων άμεσων επενδύσεων (ΞΑΕ) για την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης.

Η δημιουργία συστάδων χαρακτηρίζει την πολιτική πολλών χωρών. Στην Στυρία, στην Αυστρία, η επαρχιακή κυβέρνηση αναδιαμόρφωσε την αναπτυξιακή της στρατηγική το 1996 και δημιούργησε ένα δίκτυο συστάδων

που συνδέει διάφορα μέρη της βιομηχανίας αυτοκινητών, το οποίο απεδείχθη αποτελεσματικό. Η Άνω Αυστρία ακολούθησε το παράδειγμα με μια εκτενή επαρχιακή στρατηγική και επαυξημένες επιδοτήσεις για την τεχνολογία και τις δικτυώσεις.

Στην Σουηδία, η κυβερνητική πολιτική έχει μετατοπισθεί τα τελευταία χρόνια προς την ενίσχυση της δημιουργίας αναπτυξιακών πόλων και συστάδων σε διαφορετικές περιφέρειες, ενώ προηγουμένως επικεντρωνόταν στη διατήρηση μιας υψηλού επιπέδου δραστηριότητας του δημόσιου τομέα στις βόρειες αραιοκατημένες περιφέρειες, προκειμένου να καταπολεμηθεί η μεταναστευτική εκροή.

Στην Ιταλία έχουν γίνει πρόσφατα σημαντικές μεταρρυθμίσεις στις εδαφικές πολιτικές. Τις διαχειρίζεται και τις χρηματοδοτεί η κεντρική κυβέρνηση και τώρα εστιάζονται κυρίως στην οικοδόμηση της ικανότητας μέσω δημοσίων επενδύσεων, αντί σε κίνητρα προς τις επιχειρήσεις, όπως στο παρελθόν. Αν και τα περιφερειακά κίνητρα σε εταιρείες εξακολουθούν να δίνονται κυρίως στο νότο, τα προγράμματα δημοσίων επενδύσεων συχνά ευνοούν περιφέρειες του βορρά, δημιουργώντας μία πιθανή σύγκρουση μεταξύ της εθνικής πολιτικής και της πολιτικής για τη συνοχή της ΕΕ.

Ξένες άμεσες επενδύσεις

Οι πολιτικές προσέλκυσης ξένων άμεσων επενδύσεων (ΞΑΕ) αποτελούν κατά κανόνα ένα σημαντικό μέρος της στρατηγικής περιφερειακής ανάπτυξης. Μάλιστα, ένας σημαντικός στόχος της περιφερειακής ενίσχυσης είναι ακριβώς να αυξηθεί η ελκυστικότητα προβληματικών περιφερειών για τους ξένους επενδυτές. Οι ΞΑΕ όχι μόνο κομίζουν εισόδημα και θέσεις εργασίας σε περιφέρειες, αλλά σε πολλές περιπτώσεις αποτελούν επίσης ένα μηχανισμό μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας. Μέσω των αποτελεσμάτων υπερχείλισης, αυτό μπορεί δυνητικά να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα των εγκατεστημένων στην εν λόγω περιφέρεια επιχειρήσεων. Ένα ουσιαστικό μέρος των ΞΑΕ, επομένως, λαμβάνει τη μορφή επενδύσεων πολυεθνικών εταιρειών στην περιφέρεια, είτε μέσω της απόκτησης μιας υφιστάμενης επιχείρησης και των παραγωγικών της εγκαταστάσεων — και, βέβαια, της πελαταιακής της βάσης — ή μέσω της δημιουργίας νέων εγκαταστάσεων. Και στις δύο περιπτώσεις, οι πολυεθνικές, ιδίως όταν επενδύουν σε λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, τείνουν να φέρνουν μαζί τους σύγχρονες τεχνικές παραγωγής και μεθόδους εργασίας.

Αν και τα οφέλη που συνδέονται με τις ΞΑΕ τείνουν να είναι μεγαλύτερα στις λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες, για τις πολυεθνικές τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των επενδύσεων σε αυτές τις περιφέρειες δεν είναι πάντα ικανά να τις προσελκύσουν να εγκατασταθούν εκεί. Απ' αυτή τη σκοπιά, και σε ό,τι αφορά την πολυεθνική εταιρεία, πολλά εξαρτώνται από τον πρωταρχικό λόγο για την επένδυση, δηλαδή, κατά πόσο προτίθεται να προμηθεύσει την τοπική ή περιφερειακή αγορά, ανεξαρτήτως της ευρύτητας με την οποία αυτή προσδιορίζεται (είτε αυτή, στο ένα άκρο, περιορίζεται σε μια μικρή περιοχή ή, στο άλλο, περιλαμβάνει το σύνολο της ΕΕ), ή κατά πόσο προτίθεται να εκμεταλλευθεί συγκεκριμένους συντελεστές παραγωγής που προσφέρονται — όπως χαμηλό εργατικό κόστος, ιδιαίτερες δεξιότητες ή ορισμένους φυσικούς πόρους.

Αν ο λόγος έχει να κάνει με την προμήθεια μιας σχετικά μεγάλης σε γεωγραφικούς όρους αγοράς, τότε η πολυεθνική ενδεχομένως να είναι επιδεκτική πειθούς ως προς το πού σε μια συγκεκριμένη χώρα ή ευρεία γεωγραφική περιφέρεια θα αποφασίσει να εγκατασταθεί. Μια εθνική κυβέρνηση ενδεχομένως να μην έχει τότε μεγάλη δυσκολία να πείσει μια πολυεθνική να εγκατασταθεί σε μια λιγότερο ευνοημένη περιοχή. Αν, όμως, ο λόγος έχει να κάνει με την ιδιαίτερη έλξη ενός συγκεκριμένου μέρους, τότε, αν το μέρος αυτό δεν εναρμονίζεται με τη γενική πολιτική για την περιφερειακή ανάπτυξη, μπορεί συχνά να είναι δύσκολο για μια εθνική κυβέρνηση να πείσει την εν λόγω πολυεθνική να εγκατασταθεί αλλού. Στην περίπτωση αυτή, ο κίνδυνος ενδεχομένως να είναι ότι η πολυεθνική θα αποθαρρυνθεί από το να κάνει την οποιαδήποτε επένδυση στην εν λόγω χώρα. Αυτό τείνει να αποτελεί ένα ιδιαίτερο δίλημμα για τις κυβερνήσεις στις χώρες Συνοχής ή, ακόμα περισσότερο, στις υπό ένταξη χώρες, οι οποίες πρέπει δυνάμει να αντισταθμίσουν την επιθυμία να κατευθυνθούν οι επενδύσεις στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, ως κίνητρο και βοήθεια για να καλύψουν την καθυστέρησή τους, και το γεγονός ότι οι επενδύσεις τείνουν φυσικά να προσελκύονται στις πλέον δυναμικές περιφέρειες.

Μολονότι τα στοιχεία για την περιφερειακή χωροθέτηση των εισροών επενδύσεων στην ΕΕ είναι ελλιπή, υποδεικνύουν εντούτοις ότι η ροή των ΞΑΕ είχε την τάση να κατευθύνεται δυσανάλογα προς τις οικονομικά ισχυρότερες περιφέρειες εντός των χωρών και εντός της ΕΕ ως σύνολο. Η Ιρλανδία αποτελεί κατά κάποιο τρόπο μια εξαίρεση, καθώς προσέλαυσε μεγάλης κλίμακας εισροές καθ' όλη τη διάρκεια του '90, παρά, τουλάχιστον αρχικά, το σχετικά χαμηλό κατά κεφαλήν

της ΑΕΠ, αν και οι εισροές κατευθύνθηκαν δυσανάλογα προς το ανατολικό τμήμα της χώρας, στο Δουβλίνο και τα περίχωρά του. Η Ιρλανδία εξακολουθεί να αποτελεί έναν μείζονα τόπο προορισμού των επενδύσεων, καθώς έχει αυξηθεί το ΑΕΠ της.

Κατά τη διάρκεια των τριών ετών 1999 με 2001, οι ΞΑΕ στα 15 Κράτη Μέλη της ΕΕ έφθασαν περίπου στο 7% του ΑΕΠ, κατά μέσο όρο, αν συμπεριληφθούν οι εισροές από άλλα μέρη της Ένωσης (και κάτω από 2% του ΑΕΠ αν δεν συμπεριληφθούν). Στην Ιρλανδία, ωστόσο, οι εισροές επενδύσεων ήταν κατά μέσο όρο πάνω από 20% του ΑΕΠ για τα τρία αυτά έτη (Σχήμα 2.6). Τα αμέσως επόμενα υψηλότερα επίπεδα ΞΑΕ, της τάξεως του άνω του 13% του ΑΕΠ, ήταν στην Δανία, στις Κάτω Χώρες και στην Σουηδία, εκ των οποίων στις δύο πρώτες το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ήταν το τρίτο και τέταρτο υψηλότερο στην ΕΕ, χαμηλότερα από την Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο, το οποίο μαζί με το Βέλγιο είχε επίσης ένα επίπεδο ΞΑΕ αρκετά πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ σε σχέση με το ΑΕΠ.

Στις χώρες Συνοχής, πλην της Ιρλανδίας, οι ΞΑΕ ήταν πολύ χαμηλότερες, κατά μέσο όρο μόλις πάνω από 4% του ΑΕΠ στην Πορτογαλία κατά την περίοδο αυτή, μόνο 1½% του ΑΕΠ στην Ισπανία και μόλις 1% του ΑΕΠ στην Ελλάδα, το χαμηλότερο επίπεδο στην ΕΕ μαζί με την Ιταλία.

Σε όλες αυτές τις χώρες, όπως και αλλού στην Ένωση, τα διαθέσιμα στοιχεία υποδεικνύουν ότι οι εισροές επενδύσεων κατευθύνθηκαν δυσανάλογα προς τις πιο ευημερούσες περιφέρειες και σχετικά ελάχιστες κατευθύνθηκαν στις υστερούσες περιοχές. Αν και τα περιφερειακά στοιχεία δεν είναι ιδανικά, διότι οι εισροές συχνά ταξινομούνται στην περιφέρεια όπου βρίσκεται η έδρα μιας εταιρείας και όχι εκεί όπου πραγματοποιείται η επένδυση, οι ενδείξεις είναι εντούτοις εντυπωσιακές. Στην Γερμανία οι επενδύσεις συγκεντρώθηκαν σε ένα περιορισμένο αριθμό κρατιδίων, με την Βόρεια Ρηνανία-Βεστφαλία, την Έση και την Βάδη-Βυρτεμβέργη να αντιπροσωπεύουν το 71% όλων των εισροών ΞΑΕ κατά τα έτη 1998 με 2000 και η Βαυαρία και το Αμβούργο ένα πρόσθετο 17% (Πίνακας Α2.8).

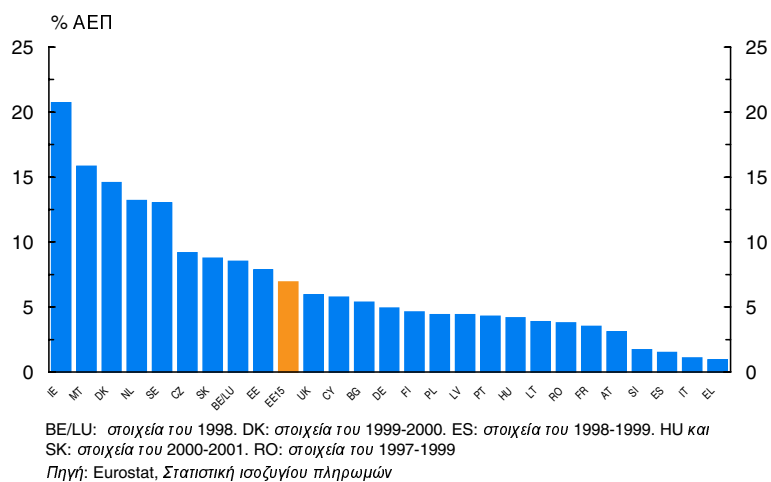
Αντίθετα, οι 5 περιφέρειες του Στόχου 1 στα ανατολικά της χώρας αντιπροσώπευαν στο σύνολό τους μόνο μόλις πάνω από 2% των συνολικών εισροών.

Στην Ισπανία, περίπου 70% των εισροών των ΞΑΕ κατά τα έτη 1999 με 2001 κατευθύνθηκε στην Μαδρίτη και ένα άλλο 14% στην Καταλωνία, ενώ στις περιφέρειες του Στόχου 1 αναλογούσε στο σύνολό τους αρκετά κάτω από το 10% (και σχεδόν τίποτα εκτός της Βαλένθια και των Καναρίων). Παρόμοια, στην Ιταλία, όπου τα στοιχεία αφορούν στην απασχόληση σε ξένης ιδιοκτησίας επιχειρήσεις και όχι σε εισροές ΞΑΕ, οι πολυεθνικές είναι συγκεντρωμένες στο βορά της χώρας και κάτω από 4% της απασχόλησης σε ξένης ιδιοκτησίας εταιρείες ήταν στις νότιες περιφέρειες του Στόχου 1 το 2000.

ΞΑΕ στις υπό ένταξη χώρες

Η ίδια λίγο πολύ τάση είναι εμφανής στις υπό ένταξη χώρες όπως και στην ΕΕ, τουλάχιστον σε περιφέρειες εντός αυτών των χωρών, αν και η κατανομή των επενδύσεων διαφοροποιείται σε όλες αυτές τις χώρες λιγότερο στενά σε σχέση με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ απ' ό,τι στην ΕΕ, παρά την φαινομενικά αντίθετη εικόνα. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία, σχεδόν 70% των εισροών ΞΑΕ προς αυτές τις χώρες κατευθύνεται σε τρεις εξ αυτών — στην Πολωνία, που από μόνη της αντιπροσωπεύει το 35% του συνόλου, στην Δημοκρατία της Τσεχίας και στην Ουγγαρία (Πίνακας Α2.9). (Το ποσοστό 70% περιλαμβάνει μια εκτίμηση για την Ρουμανία, για την οποία δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τα έτη από το 1999 και μετά).

2.6 Εισροές ΞΑΕ στα Κράτη Μέλη και στις υπό ένταξη χώρες, μέσος όρος 1999-2001

Εντούτοις, αν συναρτηθεί με το ΑΕΠ, αυτή η φαινομενική συγκέντρωση δεν είναι πλέον τόσο εμφανής. Έτσι, στην Πολωνία οι ΞΑΕ έφθασαν κατά μέσο όρο στο 4½% του ΑΕΠ κατά τα τρία έτη 1999 με 2001 και στην Ουγγαρία σε μόλις πάνω από 4%, λιγότερο απ' ό,τι στις περισσότερες άλλες χώρες. Αν και στην Δημοκρατία της Τσεχίας οι ΞΑΕ ήταν υψηλότερες απ' οπουδήποτε αλλού σε σχέση με το ΑΕΠ (πάνω από 9%), πλην της Μάλτας (16%), ήταν επίσης σχετικά υψηλές στην Εσθονία και στην Βουλγαρία, χώρες με σχετικά χαμηλά επίπεδα του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, ακόμα και εντός της ευρύτερης περιοχής των χωρών αυτών. Ταυτόχρονα, ήταν σχετικά χαμηλές στην Σλοβενία, στην οποία το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι σχετικά υψηλό.

Σε όλες τις χώρες, ωστόσο, τα διαθέσιμα στοιχεία υποδεικνύουν ένα σχετικά υψηλό βαθμό συγκέντρωσης των ΞΑΕ στις πρωτεύουσες και γύρω από αυτές, όπως και στις χώρες Συνοχής. Έτσι, στην Ουγγαρία πάνω από τα δύο τρίτα των εισροών ΞΑΕ το 2001 κατευθύνθηκαν στην περιφέρεια που βρίσκεται η Βουδαπέστη, στην Δημοκρατία της Τσεχίας 60% κατευθύνθηκε στην Πράγα και στην γύρω περιφέρεια (Στρέντοσεσκ) κατά το ίδιο έτος και στην Σλοβακία περίπου το 63% κατευθύνθηκε στην Μπρατισλάβα (Πίνακας Α2.10). Στην Πολωνία, από την άλλη μεριά, όπου υπάρχει μια σειρά από μεγάλες πόλεις εκτός από την Βαρσοβία, οι εισροές των ΞΑΕ είναι λιγότερο συγκεντρωμένες. Εντούτοις, η περιφέρεια πρωτεύουσας (Μαζοβιέτσκε) αντιπροσώπευε περίπου το ένα τέταρτο των συνολικών εισροών το 1998 και δύο άλλες περιφέρειες (Λούτζκιε και Βιελκοπόλσκι), που έχουν και οι δύο μεγάλες πόλεις (Λουτζ και Πόζναν), για άλλο ένα τέταρτο.

- 1 Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι στις νέιες χώρες η παροχή ενός κατώτατου ορίου εισοδήματος τείνει να αποτελεί μια περιφερειακή ευθύνη και η πρόσβαση σ' αυτήν διαφέρει από τη μια περιφέρεια στην άλλη.
- 2 Επιπλέον, τα ιταλικά στοιχεία αφορούν στις μικρότερες NUTS 2 περιφέρειες, παρά, όπως στο ΗΒ, στις μεγαλύτερες NUTS 1 περιφέρειες, πράγμα που από μόνο του θα έτεινε να διευρύνει παρά να μειώσει τη διαφορά.
- 3 Σε αντίθεση με την Ιταλία, δεν υπάρχει μια συστηματική τάση ο σχετικός αριθμός των ατόμων άνω της ηλικίας συνταξιοδότησης να είναι μεγαλύτερος στις πιο ευημερούσες περιφέρειες απ' ό,τι στις λιγότερο ευημερούσες ή, μάλιστα, τανάπαλιν.
- 4 Αυτό, φυσικά, αγνοεί τα οφέλη που ενδεχομένως να προκύπτουν από την επιβολή φόρων σε τοπικό επίπεδο για τη χρηματοδότηση τοπικών δαπανών, υπό την έννοια της ενίσχυσης μιας μεγαλύτερης δημοσιονομικής υπευθυνότητας και μιας πιο αποδοτικής κατανομής των δαπανών.
- 5 Στην πράξη, οι κοινωνικές εισφορές σε χώρες όπου προσδιορίζεται ένα ανώτατο όριο για το μέγιστο καταβαλλόμενο ποσό είναι αντίστροφα προοδευτικές πάνω από το σχετικό επίπεδο απολαβών και αυτό τείνει να αντισταθμίζει την προοδευτική κλίμακα των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος.
- 6 Ταυτόχρονα, πρέπει να επισημανθεί ότι η ευρύτατη τάση μετατόπισης από φόρους εισοδήματος σε φόρους κατανάλωσης έχει γενικά ως επίπτωση την άμβλυνση της προοδευτικής φύσης του φορολογικού συστήματος στο σύνολό του.
- 7 Το σύστημα στην Δανία πρόκειται να αλλάξει στο άμεσο μέλλον, με ενδεχομένως μεγάλες αλλαγές τόσο στη διάρθρωση του δημόσιου τομέα όσο και στην κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης.

Στατιστικό Παράρτημα Μέρους 2

A2.2 Δημόσια δαπάνη για συντάξεις και επιδόματα ανεργίας, 1995 και 2000

% συνολικών δαπανών για κοινωνικές παροχές

	Συντάξεις*			Επιδόματα ανεργίας		
	1995	2000	μεταβολή % μονάδων	1995	2000	μεταβολή % μονάδων
EE15	44,8	46,4	1,6	8,4	6,3	-2,1
BE	43,1	43,8	0,7	13,0	11,9	-1,1
DK	37,7	38,1	0,4	14,8	10,5	-4,2
DE	42,7	42,2	-0,4	9,0	8,4	-0,6
EL	52,1	49,4	-2,7	4,5	6,2	1,6
ES	43,9	46,3	2,4	16,5	12,2	-4,3
FR	43,5	44,1	0,5	7,9	6,9	-1,0
IE	26,5	25,4	-1,1	15,3	9,7	-5,7
IT	63,4	63,4	0,0	3,0	1,7	-1,4
LU	45,1	40,0	-5,1	3,1	3,3	0,2
NL	38,0	42,4	4,4	9,9	5,1	-4,8
AT	48,4	48,3	-0,1	5,6	4,7	-0,9
PT	41,7	45,6	3,9	5,4	3,8	-1,6
FI	32,8	35,8	3,0	14,4	10,4	-3,9
SE	37,5	39,1	1,6	10,9	6,5	-4,4
UK	43,1	47,7	4,5	5,6	3,2	-2,4

* Οι συντάξεις περιλαμβάνουν τις παροχές στους κληρονόμους

Σημείωση: Εκτός από DK, IE, LU, AT, όλα τα στοιχεία του 2000 είναι προσωρινά ή εκτιμήσεις.

Πηγή: Eurostat, ESSPROS

A2.3 Δημόσια δαπάνη κατά λειτουργία, 1995 και 2001

	% ΑΕΠ													
	Σύνολο		Γενικές υπηρεσίες		Περιβάλλον		Υγεία		Εκπαίδευση		Κοινωνική προστασία		Λοιπές	
	1995	2001	1995	2001	1995	2001	1995	2001	1995	2001	1995	2001	1995	2001
EE15	52,9	46,9	8,2	6,8	0,8	0,7	6,2	6,3	5,2	5,0	20,0	18,8	12,5	9,3
BE	52,8	49,5	12,1	10,2	0,7	0,8	6,2	6,6	6,4	6,2	18,6	17,2	8,8	8,5
DK	60,3	55,3	10,8	8,6	0,0	:	5,1	5,4	7,7	8,3	26,8	24,0	9,6	9,0
DE	56,1	48,3	6,7	6,3	1,0	0,6	6,4	6,4	4,5	4,2	21,3	21,8	16,2	9,0
EL	51,0	47,8	16,8	10,9	0,5	0,6	3,4	3,7	3,3	3,1	18,3	19,4	8,7	10,1
ES	:	39,4	:	5,5	:	0,9	:	5,3	:	4,3	:	13,4	:	10,0
FR	55,1	52,5	6,3	6,4	1,1	1,3	7,9	7,9	6,3	6,0	21,5	20,4	12,0	10,5
IE	41,5	33,9	7,3	3,8	0,0	:	6,2	6,3	5,1	4,3	13,6	9,5	9,1	10,1
IT	53,4	48,5	14,1	9,6	0,7	0,9	5,5	6,4	4,9	5,0	18,7	17,8	9,5	8,8
LU	45,5	39,1	4,6	4,7	1,5	1,3	5,6	4,9	5,0	4,7	19,2	17,1	9,6	6,4
NL	56,4	46,6	10,0	8,2	0,8	0,7	3,9	4,1	5,1	4,8	20,7	17,5	15,9	11,3
AT	57,3	51,8	9,3	8,5	1,4	0,4	7,6	6,1	6,5	5,7	22,6	21,5	9,9	9,6
PT	45,0	46,2	8,7	6,7	0,4	0,7	5,3	6,8	6,5	7,0	12,5	13,6	11,6	11,4
FI	59,6	49,1	7,0	6,4	0,3	0,3	6,2	6,0	7,3	6,5	26,0	20,6	12,8	9,3
SE	67,7	57,1	11,9	8,8	0,2	0,3	6,4	6,8	7,1	7,3	27,2	23,8	14,9	10,1
UK	43,5	39,2	5,7	4,3	0,3	0,5	5,6	6,1	4,5	4,6	17,3	16,0	10,1	7,7

Σημείωση: Για το 1995 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για την ES. Η EE15 περιλαμβάνει μια εκτίμηση για την ES.

Πηγή: Eurostat, Λογαριασμοί δημοσίου τομέα

A2.4 Δημόσια δαπάνη κατά περιφέρεια στο ΗΒ, 2000-01*

	North	N West	Yorks	E Mids	W Mids	S West	East	London	S East	England	Scotland	Wales	N Ireland	HB
	<i>Κατά κεφαλήν δαπάνη (ΕΥΡ)</i>													
Κοινωνική ασφάλιση	3472	3212	2891	2706	2870	2732	2502	2712	2384	2781	3150	3303	3408	2856
Εκπαίδευση	1218	1225	1216	1149	1217	1112	1148	1270	1097	1183	1523	1203	1695	1227
Υγεία	1953	1950	1866	1682	1762	1781	1672	2293	1695	1861	2210	2138	2105	1911
Δρόμοι + μεταφορές	281	210	193	232	208	245	262	314	240	243	304	248	222	248
Περιβάλλον	324	299	253	232	235	225	196	284	214	249	328	424	272	265
Λοιπές	1157	1117	1233	1028	1054	1013	1049	1524	944	1130	1606	1383	2837	1232
Σύνολο	8406	8012	7653	7028	7346	7108	6829	8397	6575	7446	9120	8698	10539	7740
	<i>% περιφερειακού ΑΕΠ</i>													
Κοινωνική ασφάλιση	17,2	14,1	12,6	11,1	12,0	11,5	9,2	7,1	8,3	10,4	12,4	15,7	16,8	10,9
Εκπαίδευση	6,0	5,4	5,3	4,7	5,1	4,7	4,2	3,3	3,8	4,4	6,0	5,7	8,4	4,7
Υγεία	9,7	8,6	8,1	6,9	7,4	7,5	6,2	6,0	5,9	7,0	8,7	10,2	10,4	7,3
Δρόμοι + μεταφορές	1,4	0,9	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	0,8	0,8	0,9	1,2	1,2	1,1	0,9
Περιβάλλον	1,6	1,3	1,1	0,9	1,0	0,9	0,7	0,7	0,7	0,9	1,3	2,0	1,3	1,0
Λοιπές	5,7	4,9	5,4	4,2	4,4	4,3	3,9	4,0	3,3	4,2	6,3	6,6	14,0	4,7
Σύνολο	41,6	35,3	33,3	28,7	30,6	30,0	25,2	21,9	22,8	27,9	36,0	41,3	52,1	29,6
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ΕΥΡ 000)	20,2	22,7	23,0	24,5	24,0	23,7	27,1	38,3	28,8	26,7	25,3	21,0	20,2	26,1

* Οικονομικό έτος 2000-01

Πηγή: Υπολογισμοί ΓΔ REGIO με βάση τη Στατιστική Ανάλυση Δημόσιας Δαπάνης (PESA) 2002-03 και την Eurostat, Περιφερειακοί λογαριασμοί

A2.5 Δημόσια δαπάνη κατά περιφέρεια στην Ιταλία, 2000

	Piemonte	Valle d'Aosta	Lombardia	Trentino Alto Adige	Veneto	Friuli Venezia Giulia	Liguria	Emilia Romagna	Toscana	Umbria	Marche	Lazio	Abruzzo	Molise	Campania	Puglia	Basilicata	Calabria	Sicilia	Sardegna	Italia
Κοινωνική σφύραση	4302	4413	4070	3265	3530	4678	4976	4546	4216	4327	4009	4550	3601	3420	2713	3054	3200	3100	2920	3276	3769
Εκπαίδευση	743	1103	725	1455	730	1009	933	804	939	920	777	1321	802	784	805	751	803	766	743	888	848
Υγεία	1553	2224	1947	2121	1531	1680	1556	1742	1623	1785	1517	1586	1190	1395	1375	1359	1426	1354	1426	1548	1589
Δρόμοι + μεταφορές	558	1056	377	720	399	591	801	414	503	610	423	774	470	631	414	404	538	560	408	469	489
Περιβάλλον	267	631	258	526	207	301	340	229	312	529	294	287	266	376	254	221	302	244	256	436	275
Λοιπές	4646	7964	6922	6766	3998	5564	5391	4705	4198	4302	4028	7341	3581	3489	3119	3278	4271	3243	3635	5125	4827
Σύνολο	12070	17391	14299	14854	10395	13823	13997	12440	11791	12473	11049	15858	9910	10096	8660	9067	10540	9267	9389	11742	11797
																					<i>Κατά κεφαλήν δαπάνη (ΕΥΡ)</i>
Κοινωνική σφύραση	18,2	18,1	15,2	12,1	14,9	20,7	23,4	17,7	18,8	21,7	19,8	20,3	21,8	22,0	21,0	23,0	22,1	25,4	22,7	22,0	18,7
Εκπαίδευση	3,1	4,5	2,7	5,4	3,1	4,5	4,4	3,1	4,2	4,6	3,8	5,9	4,8	5,1	6,2	5,7	5,6	6,3	5,8	6,0	4,2
Υγεία	6,6	9,1	7,3	7,8	6,5	7,4	7,3	6,8	7,2	8,9	7,5	7,1	7,2	9,0	10,7	10,3	9,9	11,1	11,1	10,4	7,9
Δρόμοι + μεταφορές	2,4	4,3	1,4	2,7	1,7	2,6	3,8	1,6	2,2	3,1	2,1	3,4	2,8	4,1	3,2	3,0	3,7	4,6	3,2	3,2	2,4
Περιβάλλον	1,1	2,6	1,0	1,9	0,9	1,3	1,6	0,9	1,4	2,6	1,5	1,3	1,6	2,4	2,0	1,7	2,1	2,0	2,0	2,9	1,4
Λοιπές	19,7	32,7	25,9	25,0	16,9	24,6	25,4	18,3	18,7	21,5	19,9	32,7	21,6	22,5	24,2	24,7	29,5	26,5	28,2	34,5	23,9
Σύνολο	51,1	71,4	53,5	54,8	44,0	61,2	65,8	48,5	52,4	62,5	54,5	70,7	59,9	65,1	67,3	68,4	72,9	75,8	72,8	79,0	58,4
																					<i>% Περιφερειακού ΑΕΠ</i>
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ΕΥΡ 000)	23,6	24,4	26,7	27,1	23,6	22,6	21,3	25,7	22,5	20,0	20,3	22,4	16,5	15,5	12,9	13,3	14,5	12,2	12,9	14,9	20,2

Σημείωση: Η Δημόσια δαπάνη περιλαμβάνει τις δαπάνες των δημόσιων επιχειρήσεων καθώς και αυτές της Γενικής Κυβέρνησης. Οι αριθμοί με έντονη γραφή αναφέρονται στις περιφέρειες του Στόχου 1.

Πηγή: Υπολογισμοί ΓΔ REGIO με βάση τα στοιχεία του MEF-DPS (2002), τη βάση δεδομένων TPA και την Eurostat, Περιφερειακοί λογαριασμοί

A2.6 Δημόσια δαπάνη κατά περιφέρεια στην Ισπανία, μέσος όρος 1992-1999

	Galicia	Asturias	Cantabria	Pais Vasco	Navarra	La Rioja	Aragon	Madrid	Castilla y León	Castilla-La Mancha	Extremadura	Cataluña	Valencia	Illes Balears	Andalucía	Murcia	Ceuta y Melilla	Canarias	Ισπανία
Υγεία, κοινωνικές υπηρεσίες, βασική χωρική χρηματοδότηση	1637	1703	1695	2298	2221	1635	1741	1545	1755	1656	1816	1546	1458	1365	1592	1560	1499	1850	1648
Υποδομές	172	272	323	183	189	144	267	158	232	287	247	133	187	220	209	240	358	201	196
Δημόσια τάξη, κατοικίες, μεταφορές	187	218	207	358	303	332	278	314	286	242	235	250	193	249	204	171	489	244	246
ΕΕ+άλλες περιφερειακές ενισχύσεις	95	442	48	51	60	36	53	9	95	88	204	24	46	16	164	52	67	611	105
Σύνολο	2091	2635	2274	2890	2773	2147	2339	2026	2367	2273	2502	1953	1883	1850	2169	2024	2413	2907	2195
Υγεία, κοινωνικές υπηρεσίες, βασική χωρική χρηματοδότηση	17,0	15,8	14,8	15,8	14,6	11,8	13,1	9,8	15,6	16,5	22,7	10,4	12,5	9,0	17,7	15,0	14,6	15,8	13,6
Υποδομές	1,8	2,5	2,8	1,3	1,2	1,0	2,0	1,0	2,1	2,9	3,1	0,9	1,6	1,4	2,3	2,3	3,5	1,7	1,6
Δημόσια τάξη, κατοικίες, μεταφορές	1,9	2,0	1,8	2,5	2,0	2,4	2,1	2,0	2,5	2,4	2,9	1,7	1,7	1,6	2,3	1,6	4,7	2,1	2,0
ΕΕ+άλλες περιφερειακές ενισχύσεις	1,0	4,1	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,1	0,8	0,9	2,5	0,2	0,4	0,1	1,8	0,5	0,7	5,2	0,9
Σύνολο	21,7	24,4	19,8	19,9	18,2	15,5	17,6	12,8	21,0	22,6	31,2	13,2	16,1	12,2	24,1	19,4	23,4	24,8	18,1
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (EYP 000)	14,6	16,0	18,1	22,9	23,8	20,6	19,9	24,9	17,2	15,1	12,0	22,5	17,9	22,2	13,8	15,5	15,4	17,5	18,6

Σημείωση: Οι αριθμοί με έντονη γραφή αναφέρονται σε περιφέρειες του Στόχου 1

Πηγή: Υπολογισμοί ΓΔ REGIO με βάση την Intervención General de la Administración del Estado (IGAE) και την Eurostat, Περιφερειακοί λογαριασμοί

A2.7 Εισπράξεις από φόρους και κοινωνικές εισφορές κατά επίπεδο διακυβέρνησης, 1995 και 2001

% συνολικών εισπράξεων

	Κεντρική διοίκ.		Κοινωνική ασφάλιση		Περιφερειακή+τοπική διοίκ.	
	1995	2001	1995	2001	1995	2001
EE15	49	52	36	34	15	15
BE	60	60	34	33	7	7
DK	66	62	3	4	31	34
DE	30	29	43	42	27	28
EL	66	67	33	32	1	1
ES	51	48	36	36	13	16
FR	43	42	46	48	10	9
IE	83	84	15	14	3	2
IT	60	56	32	29	8	15
LU	67	67	27	27	6	6
NL	57	61	40	36	3	4
AT	45	49	35	32	20	19
PT	64	63	31	31	5	6
FI	46	51	32	27	22	22
SE	43	43	27	27	30	29
UK	79	79	17	17	4	4

Σημείωση: Τα στοιχεία της Πορτογαλίας του 2001 αναφέρονται στο 2000. Η Κεντρική κυβέρνηση περιλαμβάνει φόρους της ΕΕ.
 Πηγή: Eurostat, Λογαριασμοί δημοσίου τομέα

A2.8 Κατανομή εισερχόμενων ΞΑΕ κατά περιφέρεια σε επιλεγμένες χώρες της ΕΕ

Γερμανία	1998-2000	Ισπανία	1999-2001	% συνόλου χώρας	
				Ιταλία	2000
Nordrhein-Westfalen	37,5	Madrid	69,5	Lombardia	43,5
Hessen	21,6	Cataluña	13,6	Piemonte	14,9
Baden-Württemberg	11,7	País Vasco	5,5	Lazio	8,4
Bayern	9,0	Άλλες περιφέρειες	3,0	Emilia-Romagna	7,8
Hamburg	7,7	Com. Valenciana	2,7	Veneto	4,7
Niedersachsen	3,3	Canarias	2,7	Toscana	4,3
Berlin	2,8	Andalucía	1,2	Friuli-Venezia-Giulia	4,0
Rheinland-Pfalz	1,9	Galicia	0,5	Abruzzo	3,3
Schleswig-Holstein	1,6	Baleares	0,4	Liguria	1,9
Sachsen-Anhalt	1,0	Aragón	0,3	Trentino Alto Adige	1,5
Bremen	0,5	Navarra	0,3	Umbria	1,2
Brandenburg	0,3	Asturias	0,1	Campania	1,2
Sachsen	0,3	Castilla-La Mancha	0,1	Puglia	0,8
Saarland	0,3	Castilla y León	0,1	Sicilia	0,8
Thüringen	0,3	Murcia	0,1	Marche	0,7
Mecklenburg-Vorpommern	0,2	Extremadura	0,0	Sardegna	0,4
		Rioja	0,0	Valle d'Aosta	0,4
		Cantabria	0,0	Basilicata	0,2
		Ceuta y Melilla	0,0	Molise	0,0
				Calabria	0,0

Σημείωση: Τα στοιχεία για την Ιταλία αναφέρονται στον αριθμό των απασχολούμενων σε ξένης ιδιοκτησίας θυγατρικές στη μεταποίηση. Πρέπει να τονιστεί ότι η απασχόληση καταγράφεται σύμφωνα με την περιφέρεια όπου είναι εγκατεστημένα τα κεντρικά γραφεία και όχι τα υποκαταστήματα της εταιρίας. Κατά συνέπεια, είναι ενδεικτικά μόνο της πραγματικής περιφερειακής κατανομής. Τα στοιχεία της Γερμανίας αφορούν στο μέσο όρο 1998-2000 και για την Ισπανία στο μέσο όρο 1999-2001.

Πηγή: DE — Bankgesellschaft Berlin με βάση στοιχεία της Deutsche Bundesbank. ES — Μητρώο Ξένων Επενδύσεων. IT — CNEL, βάση δεδομένων ΞΑΕ (R&P — Politecnico di Milano)

A2.9 Εισερχόμενες ΞΑΕ στην ΕΕ15 και στις υπό ένταξη χώρες, μέσος όρος 1999-2001

	% ΑΕΠ		% ΑΕΠ
ΕΕ15	6,9	BG	5,4
BE/LU	8,5	CY	5,8
DK	14,6	CZ*	9,2
DE	4,9	EE	7,8
EL	0,9	HU	4,2
ES	1,5	LT	3,9
FR	3,5	LV	4,4
IE	20,7	MT	15,8
IT	1,1	PL*	4,4
NL	13,2	RO	3,8
AT	3,1	SI	1,7
PT	4,3	SK	8,8
FI	4,6		
SE	13,0		
UK	5,9		

*BE/LU: στοιχεία του 1998. DK: στοιχεία του 1999-2000;
ES: στοιχεία του 1998-1999. RO: στοιχεία του 1997-1999;
HU, SK: στοιχεία του 2000-2001*

** CZ και PL απορροφούν το 23% και 35%, αντίστοιχα, των συνολικών ΞΑΕ στις υπό ένταξη χώρες.*

Πηγή: Eurostat, Στατιστική Ισοζυγίου Πληρωμών και UNCTAD για την Ελλάδα

A2.10 Κατανομή εισερχόμενων ΞΑΕ κατά περιφέρεια NUTS 2 σε επιλεγμένα νέα Κράτη Μέλη

Δημοκρατία της Τσεχίας	% συνόλου χώρας						
	2001	Ουγγαρία	2001	Πολωνία	1998	Σλοβακία	2001
Praha	49,3	Közép-Magyarország	67,7	Mazowieckie	24,3	Bratislavský	63,2
Střední Čechy	10,7	Közép-Dunántúl	9,4	Śląskie	13,5	Východné Slovensko	18,8
Jihozápad	7,6	Nyugat-Dunántúl	7,5	Wielkopolskie	11,6	Západné Slovensko	10,3
Severozápad	8,2	Észak-Magyarország	6,2	Dolnośląskie	8,4	Stredné Slovensko	7,7
Severovýchod	6,6	Dél-Alföld	4,0	Pomorskie	7,3		
Jihovýchod	8,4	Észak-Alföld	3,5	Łódzkie	5,9		
Střední Morava	5,2	Dél-Dunántúl	1,8	Małopolskie	5,6		
Moravskoslezsko	4,0			Kujawsko-Pomorskie	4,1		
				Zachodniopomorskie	3,9		
				Lubelskie	2,8		
				Podkarpackie	2,5		
				Świętokrzyskie	2,3		
				Warmińsko-Mazurskie	2,3		
				Lubuskie	2,2		
				Opolskie	1,8		
				Podlaskie	1,6		

Πηγή: Εθνικές στατιστικές πηγές

